

Krabbels & Respect plz? 🙄

Hyves en Kinderen

The screenshot shows a Hyves profile for 'weerwolf hyves'. The profile header includes the Hyves logo and navigation tabs for Home, Mijn profiel, Vrienden, and Netwerken. The main content area features a large profile picture of a woman's face with several 'krabbels' (bug-like avatars) flying around it. Below this is a post with a photo of a person and the text '1502 x respect'. Another post shows a photo of a person on a beach with the text '1007 x respect'. A poll titled 'wat vindt je van mij?' is visible on the right, with options like 'cool', 'irritant', 'stom', 'lief', etc. The bottom section shows a 'Foto's' gallery with various photos and captions like 'Gespot! (152)', '714605630_6', 'Gerard...', 'Valtifest', 'Gein op het...', 'Biscarrosse', 'Dancetour...', and 'W Y Yan'.

mijn kind
Online
een initiatief van kpn

DI@Ivaardig &
DI@Ibewust
Mijn digitale wereld

© September 2009 Stichting Mijn Kind Online

Colofon

Mijn Kind Online

Stichting Mijn Kind Online
Postbus 30000, 2500 GA Den Haag
tel.: 070 - 446 15 96
fax: 070 - 446 58 21
KvK Haaglanden 27169250
Postbank 7816696
e-mail: redactie@mijnkindonline.nl
website: www.mijnkindonline.nl

Management team:

- Remco Pijpers (directeur en contactpersoon. Tel. 06 – 51 43 67 11)
- Justine Pardoën (hoofdredacteur)

De Stichting Mijn Kind Online is een kennis- en adviescentrum op het gebied van jeugd en (nieuwe) media, dat tot doel heeft meer inzicht te verschaffen in de mogelijkheden van nieuwe media, alsook het bevorderen van het verantwoord gebruik daarvan. De activiteiten van de Stichting zijn met name gericht op opvoeders en kinderen. De Stichting is een initiatief van KPN, is opgezet met hulp van Ouders Online en werkt redactioneel onafhankelijk.

Dit rapport is gemaakt met en gefinancierd door het programma Digivaardig & Digibewust, een samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven en overheid om het aantal mensen, dat niet of nauwelijks digitale vaardigheden heeft terug te brengen en het verantwoord en veilig gebruik van digitale middelen te stimuleren.

Programma Digivaardig & Digibewust
Postbus 262, 2260 AG Leidschendam
T: 070 4190309

F: 070 4190650
E: info@digivaardigdigibewust.nl
W: www.mijndigitalewereld.nl

Medewerkers aan dit rapport

Research en tekst:

- Marion Duimel

Portretten Hyvers

- Carla Desain

Dataverzameling:

- Qrius
- Hyves headquarters

Omslag:

- Marion Duimel

Inhoud

Inhoud van het rapport en onderzoeksopzet	4
1. Het begin van Hyves	7
2. Wie zitten er op Hyves en hoeveel vrienden hebben ze?	9
3. Contacten in de vriendenlijst	13
4. Wat bespreken jongeren wel en niet via Hyves	18
5. Verschillende soorten gebruik.....	22
Contact	23
Gadgets.....	24
Status.....	26
Nieuwe vrienden	28
6. Bekijken en bekeken worden	33
7. Privacy	35
8. Voorlichting en regels.....	40
9. Vervelende ervaringen	43
10. Samenvatting.....	47
Literatuur.....	49

Inhoud van het rapport en onderzoeksopzet

Hyves bestaat 18 september 2009, de dag van verschijning van dit rapport, precies vijf jaar. In deze vijf jaar is Hyves uitgegroeid tot een enorm grote sociale netwerksite waar ook heel veel kinderen en tieners een digitaal profiel van zichzelf bijhouden. Stichting Mijn Kind Online en Digivaardig Digibewust, afzenders van dit rapport, willen graag bijdragen aan kennis en bewustwording over kinderen op Hyves met als doel opvoeders te helpen bij de internetopvoeding. Dit rapport beschrijft het Hyves gebruik van 8- tot en met 17-jarigen. Wat ze er doen en bespreken, wie er in hun vriendennetwerk zitten, hoe ze met hun privacy omgaan en de minder leuke ervaringen die ze er opdoen.

De onderzoeksgegevens komen uit een enquête onder 1051 jongeren van 8 tot en met 17 jaar uitgevoerd door Qrius, een onderzoeksbureau met kinderen en jongeren als specifieke doelgroep en met een eigen jongerenpanel waaruit de respondenten komen. De jongeren hebben de enquête via internet ingevuld en wisten niet van te voren waar de enquête over ging. Om te controleren of de ondervraagde jongeren niet vaker dan andere jongeren internet gebruiken, is er een controlevraag over de frequentie van internetgebruik opgenomen, die ook in een offline landelijk afgenomen vragenlijst zat (SCP ICTS'08). Na vergelijking blijken de online 12-17-jarigen niet veel vaker internet te gebruiken dan de offline ondervraagde 12-17-jarigen. De verdeling van het ongewogen bestand is naar geslacht en opleiding vergelijkbaar met die van de 8-17-jarigen in de bevolking. Het databestand is achteraf gewogen naar de verhouding van het aantal Hyvesleden per leeftijd. Gegevens hierover zijn afkomstig uit het databestand ASOUK 2008 (armoede en sociale uitsluiting bij kinderen) verkregen van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). De vragen hiervoor zijn afgenomen tussen september en december 2008.

Tevens zijn gegevens gebruikt uit een steekproef die Hyves heeft getrokken uit alle profielen van 8-17-jarigen. Van elke leeftijd zijn er at random 250 profielen getrokken, in totaal 2500. Na verwijdering van de profielen met 0 vrienden (aangezien deze profielen nagenoeg allemaal inactief zijn) bleven er 2392 profielen over.

Alle in dit rapport gebruikte krabbels (berichtjes op profielen) zijn daadwerkelijk gevonden op profielen die veelal publiekelijk zichtbaar zijn. Ook al kan iedereen ze in theorie zien, toch zijn regelmatig persoonsgegevens zoals namen weggelaten of veranderd.

Siem

8 jaar

“Ik heb mijn Hyvespagina nu ongeveer een jaar. Papa en Mama hadden Hyves en dat wilde ik ook. Mijn broertje van 6 wil dat ook graag, maar hij mag nog geen eigen pagina, papa en mama vinden hem te klein.

Ik heb een maan met een donkere wolkenlucht als achtergrond, een beetje griezelig. Dat is omdat ik zo van weerwolven hou. Ik word, als het volle maan is, zelf ook af en toe een weerwolf, kijk maar op deze foto. Dan krijg ik scherpe klauwen en allemaal haar. Dan spring ik uit het raam en ga ik lekker spelen in het bos, net als Dolfje Weerwolfje. Dolfje-boeken zijn mijn lievelingsboeken, ik heb ze allemaal. Voordat ik deze weerwolvennacht als achtergrond had, had ik een foto van mijn voetbalteam.

Ik zit ongeveer twee keer per week op Hyves, soms met mama of papa, soms alleen. Dan ga ik papa en mama een krabbel sturen of mijn beste vriend. En kijken wat iedereen aan mij gekrabbeld heeft. Ik heb wel een eigen email-adres, maar ik gebruik eigenlijk altijd Hyves om iets te vertellen aan mijn vrienden.

Ik zag een heel leuk muziekfilmpje met een dansend paars nijlpaard op de Hyves van mijn buurvrouw, dat vond ik zo grappig! Toen heb ik dat ook op mijn pagina gezet. En ik heb twee filmpjes met dansende dieren uit de film Madagascar van mijn moeder overgenomen.

Ik heb 41 Hyvesvrienden, allemaal mensen die ik ook echt ken. Behalve Danny de Munk, die heb ik toegevoegd toen ik de film van Ciske de rat zag. Maar ik krabbel niet met hem, hoor. Ik zou best Dolfje Weerwolfje als vriend willen, maar die heeft geen Hyves.

Ik vind Hyves zo leuk omdat al mijn vrienden Hyves hebben, daar praten we dan over op school. En soms zit mijn nichtje er tegelijk met mij op, dat is gezellig.

Ik zet allemaal foto's op mijn Hyvespagina van mijn vrienden en van mijn kleine babyneefje. En ook een foto van Mama en mij. Als profielfoto heb ik een voetbalfoto van mezelf met mijn broertje.

Als ik iets wil veranderen, doe ik dat samen met mama, wij zijn wel een goed team. Ik heb mijn pagina op slot gezet, alleen vrienden kunnen dingen over mij en mijn foto's en krabbels bekijken. Dat vind ik zelf fijner en het moest ook van papa en mama.”

Afbeelding 1.1. Voorbeeld van een Hyvesprofiel

1. Het begin van Hyves

Koen Kam, Floris Rost van Tonningen en Raymond Spanjar keken meer dan vijf jaar geleden vol interesse naar de almaar toenemende populariteit van sociale netwerk sites als Friendster en Orkut in Amerika. Een sociale netwerksite, afgekort SNS, draait zoals de naam al aangeeft om sociale contacten. Een bekende Amerikaanse onderzoeker is danah boyd (haar naam is geen schrijffout; ze heeft officieel de hoofdletters uit haar naam laten halen omdat ze die overbodig vindt). De definitie die zij aan SNS heeft gegeven luidt: *web-based services that allow individuals to (1) construct a public or semi-public profile within a bounded system, (2) articulate a list of other users with whom they share a connection, and (3) view and traverse their list of connections and those made by others within the system. The nature and nomenclature of these connections may vary from site to site* (boyd & Ellison 2007). Het komt op het volgende neer: een SNS is een online omgeving waarbinnen mensen een profiel kunnen maken en relaties leggen met anderen door elkaar in hun contactlijst op te nemen. Ieder kan via zijn eigen en elkaars lijst profielen doorlopen en bekijken. Elke SNS is weer anders van aard.

In Nederland bestonden in 2004 onder andere al Cu2 en Sugababes/Superdudes. Op deze websites konden jongeren een profiel aanmaken en met elkaar communiceren. Cu2 bestond al sinds 2000 en is eigenlijk de Nederlandse pionier van SNS. Eind 2003 verscheen het bericht in de media dat Cu2 een gigantisch succes was op internet, vooral onder meisjes van 12 tot 17 jaar. De aantrekkingskracht leek volgens de oprichter Chris de Waard veel op de aantrekkingskracht van poëziealbums waar meisjes vroeger in schreven¹. De site Sugababes/ Superdudes, die opgericht werd 2002, kende ook een grote populariteit. Grote groepen tieners legden op die site contact met elkaar, deelden kudos (soort populariteitspunten) aan elkaar uit en bekeken elkaars vele foto's. De sociale context is duidelijk een van de grootste charmes van internet voor jongeren.

Friendster en Orkut, de in Amerika zo populaire SNS, richtten zich vooral op netwerken en het maken van nieuwe vrienden. Koen, Floris en Raymond besloten om een Nederlandse versie te maken, maar dan wel aangepast aan hun eigen ideeën en wensen. Ze legden het plan voor aan bekenden maar die vonden het in eerste instantie niets. Toch hebben ze doorgezet en zo werd Hyves geboren. Hyves komt van het woord Hive, dat bijenkorf betekent, een plaats waar bijen af en aan vliegen en het zoekt van de activiteit. Ook betekent to hive als werkwoord het opslaan of verzamelen van gegevens. Domeinnamen met hive waren echter al bezet. Daarom kozen de jongens voor de schrijfwijze met een y: Hyves (Kol 2008).

Als eerst nodigden de drie oprichters natuurlijk hun eigen vrienden uit om lid te worden. Het duurde even voordat het op gang kwam maar na een tijdje begonnen studenten het op te pikken. In de lente van 2005 startte een explosieve groei van het ledenaantal. In maart waren er honderdduizend 'Hyvers', zoals leden van Hyves genoemd worden. Honderdduizend was het ledenaantal waar de jongens in eerste instantie voorzichtig op gehoopt hadden. Maar in augustus waren dat er al tien keer zoveel: een miljoen leden. In december 2007 brak Hyves door de 5 miljoen profielen grens. De populariteit van Cu2 was inmiddels vanaf 2006 al sterk afgenomen. Ook Sugababes/ Superdudes kende een snelle daling in bereik in 2008. Leden stapten massaal over op Hyves.

Anno 2009 zijn er maar liefst ruim 9 miljoen Hyvesprofielen. Daarbij moet wel aangetekend worden dat er niet automatisch 9 miljoen actieve leden zijn. Er zijn bijvoorbeeld profielen die een keer aangemaakt zijn en waar verder nooit meer iets mee gedaan is. Daaronder zijn veel Hyvers met 0 vrienden. Ook zijn er dubbele profielen. Sommige mensen hebben zich een tweede of soms wel derde keer ingeschreven en gebruiken maar één van deze profielen actief. Daarnaast zijn er zelfs profielen van huisdieren, maar ook van *fakers*, ofwel nepprofielen door anderen aangemaakt. Soms doen kinderen dat voor elkaar, als grapje, maar soms ook om te pesten. Het is ook gebeurd met bekende Nederlanders, zoals Chris Zegers die hier zijn beklag over deed in RTL boulevard². Iemand anders deed zich als hem voor. Tegenwoordig geeft Hyves headquarters aan dat de BN-er 'checked' is om dit te voorkomen (zie ook afbeelding 1.2). Hoeveel 'echte' leden er dus precies zijn is onduidelijk maar volgens Raymond logt in ieder geval ongeveer tweederde minimaal eens per maand in, dat zijn 5,5 van 9 miljoen leden.³

Jan-Peter

Over | Vrienden | Foto's | Meer ▼

Gespot! (152)

Profiel

Politicus Checked door Hyves Headquarters
(?) (Waarom zoveel vrienden?)
Naam: Jan-Peter Balkenende
Leeftijd: 53
Woonplaats: Capelle Aan Den IJssel
2375791 x bekeken, Hyver sinds 06-05-2006

Afbeelding 1.2. Gedeelte van het Hyvesprofiel van Jan-Peter Balkenende, 'checked' door Hyves headquarters

2. Wie zitten er op Hyves en hoeveel vrienden hebben ze?

Ondanks het (onbekende) aantal inactieve, dubbele en nepprofielen, zijn er hoe dan ook enorm veel mensen in Nederland lid van Hyves. Er zijn Hyvesgroepen voor 50-plussers en bij het zoeken naar leden valt zelfs te kiezen voor de leeftijdscategorie 100+, al is het de vraag hoeveel serieuze profielen daar te vinden zijn. Maar ook baby's behoren tot de grote groep Hyvers in Nederland. Na hun geboorte volgt al snel hun digitale geboorte en krijgen ze een eigen profiel op Hyves. Zo houdt Sander (1 jaar oud en in het trotse bezit van 16 Hyvesvrienden) zijn 'www' bij. In de www (wie wat waar) schrijven Hyvers regelmatig wat ze met wie en waar aan het doen zijn, dagelijkse gebeurtenissen of gewoon wat hen op dat moment bezighoudt. De www van Sander luidt: "ik heb een tandje 😊 @ thuis" (@ staat letterlijk voor 'at' om aan te geven waar iemand is). In zijn krabbels feliciteren familieleden hem met zijn eerste verjaardag. Eén ervan geeft dan toch enig inzicht in de bestaansreden van zijn Hyves: "Sander! Nu al op Hyves joh? Tjaa met een verslaafde papa en mama kan dat natuurlijk ook niet anders... 🐼 Krabbel je wel terug dan? Kussie op dat mooie bolletje van je! 😊😄". Ook zijn er Hyvesgroepen voor en over baby's waar Hyvers lid van kunnen worden. Een van de grootste Hyvesgroepen is de Zwitsal groep met bijna 125.000 (!) leden (afbeelding 2.1). Baby's met de 'zwitsal look' worden opgeroepen om hun foto in de Hyvesgroep te plaatsen.

Zwitsal
Over | Foto's | Berichten | Meer ▾

Over Zwitsal

Opgericht op 21 maart 2005

Beheerder Guido

Beschrijving Wie kent het niet van vroeger, de talkpoeder en de shampoo die niet prikt in je oogjes. En dan die hele speciale geur van zwitsal, waaraan het snel herkenbaar is. Vertel hier over al je ervaringen uit je babytijd.

Lid worden
Dit is niet OK

Of ben jij die baby met die zwitsal look, zet dan je foto hier neer!!!

Leden (124438)

Justin (445)

maxime (416)

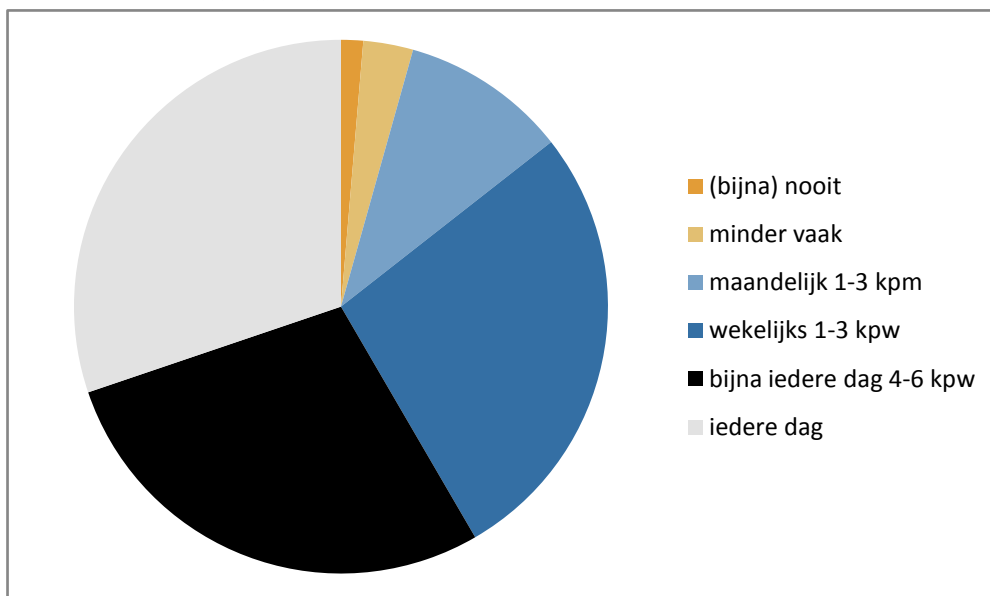
Afbeelding 2.1. Gedeelte van de 'Zwitsal' Hyvesgroep

Zodra kinderen naar groep 3 gaan en leren schrijven en lezen, kunnen ze zelf een Hyvespagina bijhouden en dat is dan ook geen uitzondering. Nog vol schrijffouten krabbelen ze berichtjes bij elkaar zoals: "je kan een keer bij me spelen ik heb het ge vraagt aan me moeder vraag jij het ook maar ik wwet niet waar neer geef de goetje aan je zus of nicht en broor". Kinderen jonger dan 10 jaar waren eind 2008 echter (nog?) in de minderheid op Hyves. Van de 8 en 9-jarigen zat toen ongeveer een derde op Hyves. Daarboven ligt het aantal snel hoger. Van de 10-jarigen bezat ruim de helft een

Hyvesprofiel en van de 11-jarigen bijna tweederde. Van de 12-17-jarigen had grofweg driekwart een Hyvesprofiel⁴. Het profielbezit neemt nog wel licht toe tussen de 12 en 17 jaar (vanaf 14 jaar heeft ongeveer 80% een Hyvesprofiel), maar het grootste verschil zit nog tussen de 8 en 12 jaar. De data voor het huidige onderzoek is ruim een half jaar later verzameld (juli 2009), en alleen van 8-17-jarigen met een Hyvesprofiel waardoor we geen exacte gegevens hebben over het aantal kinderen dat geen profiel heeft (en dus het aantal dat er in de tussentijd bij is gekomen), maar het is te verwachten dat dit alweer iets hoger ligt. Van de totale groep 8-17-jarigen heeft in juli 2009 ruim driekwart een Hyvesprofiel.

Hoe ouder het kind is, hoe langer het al lid is van Hyves. En naarmate kinderen ouder zijn en langer lid zijn, loggen ze ook vaker in. Bijna een derde van de kinderen zegt elke dag in te loggen en ruim de helft zegt dat één tot een paar keer per week te doen (figuur 2.1). De rest logt minder vaak in waarmee duidelijk wordt dat niet alle kinderen automatisch fanatieke Hyvers zijn. Van de kinderen die voortgezet onderwijs volgen, loggen de lager opgeleide kinderen (vmbo) vaker elke dag in dan de havo leerlingen. De vwo leerlingen loggen relatief gezien het minst vaak in.

Hoe vaak zit jij op Hyves?

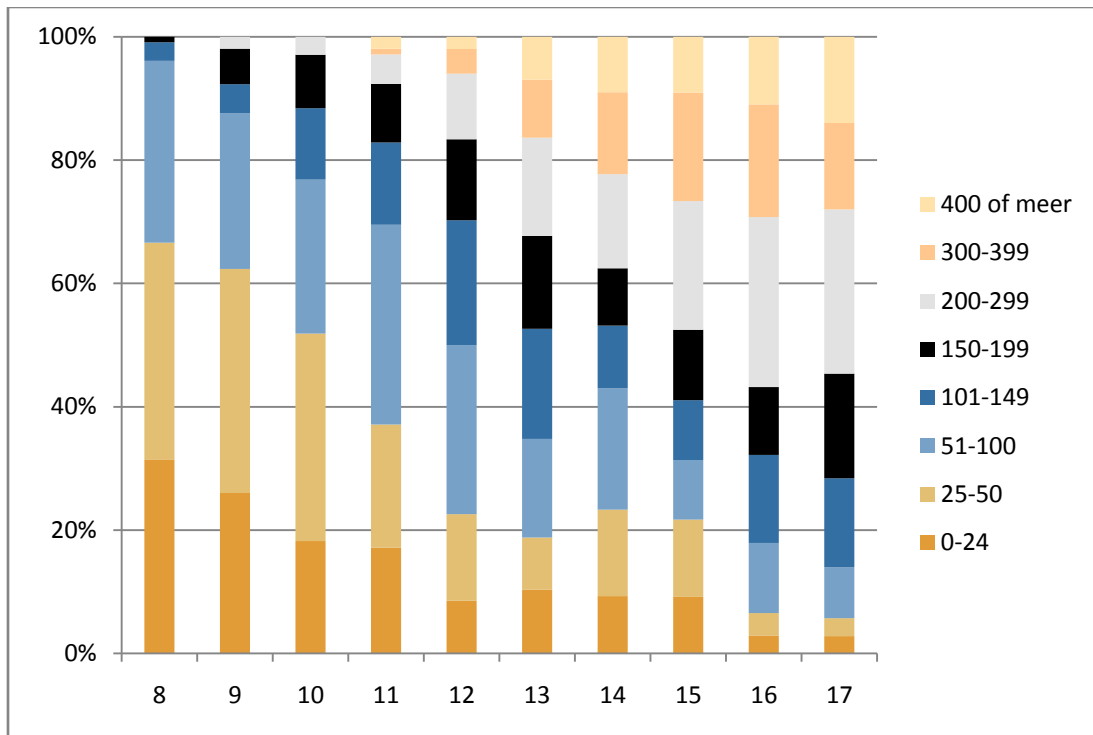

Figuur 2.1. Frequentie inloggen op Hyves door 8-17-jarigen (Bron: MKO/Qrius '09)

Meisjes loggen wat vaker in op Hyves dan jongens. Ook hebben meisjes gemiddeld wat meer vrienden dan jongens, hetgeen tevens blijkt uit de steekproef onder de Hyvesprofielen. Dezelfde bevindingen zijn gedaan in een onderzoek in Vlaanderen naar 12-18-jarige leden van Netlog en Noxa, twee actieve profielsites in België (Van Cleemput 2008). Meisjes zijn in het algemeen meer op sociale contacten gericht dan jongens. Maar het aantal Hyvesvrienden dat iemand heeft hangt het sterkst samen met hoe vaak iemand inlogt en hoe lang iemand al lid is. Hoe actiever de Hyver, hoe meer vrienden hij of zij dus heeft.

Volwassenen kijken nogal eens met verbazing naar de aantallen vrienden die jongeren op hun Hyves verzamelen. Zelfs van de 8-jarigen heeft ongeveer een derde al meer dan 50 vrienden (figuur 2.2). Het vriendenaantal ligt hoger naarmate kinderen ouder zijn. Op de middelbare school is het niet eens vreemd als kinderen meer dan 300 vrienden hebben. In het Vlaamse onderzoek gaven geïnterviewde tieners verschillende meningen over het hebben van heel veel vrienden. Sommigen stelden dat het een indicatie van populariteit is (vooral 13-15-jarigen). Maar ook vond een groot deel van de jongeren veel vrienden hebben niet belangrijk. Wel leek het erop dat de meeste jongeren een soort minimum aantal vrienden voor ogen had (Van Cleemput 2008). Een krabbel van een 12-jarige jongen aan een vriend is een mooi voorbeeld van het vriendenbelang: *“sie je gozer nu heb je 46 vrienden en als je al die mensen die je kende maar niet als vriend wou niet had uitgenodigd dan had je er nu maar 20 gehad duss.. had ik tog gelijk”*. Ook danah boyd (2007a) schrijft in haar artikel ‘Why Youth ♥ Social Network Sites’ dat het voor tieners cool is om vrienden te hebben op MySpace (ook een SNS) maar ook weer niet teveel, anders wordt iemand als *MySpace slet* gezien.

Hoeveel vrienden heb jij op Hyves?

Figuur 2.2. Aantal Hyvesvrienden van 8-17-jarigen (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Louella

10 jaar

“Ik heb mijn Hyvespagina nu twee jaar. Mijn moeder bracht me op het idee: zij zat vaak op Facebook en zo iets wilde ik ook wel, maar dan in het Nederlands.

Ik verander best vaak dingen aan mijn pagina. Nu heb ik een grappige foto van onze cavia met mijn balletrokje aan. Die bloemetjes-achtergrond heb sinds we in de lente plantjes in de schooltuin gingen zetten. Mijn BuddyPoke-poppetje heb ik veranderd van tijger naar elfje naar Halloween-zombie. Nu heb ik er weer een meisje van gemaakt dat op mij lijkt met blond laagjes-haar en een schoonheidsvlek.

Ik heb wel eens iets naars meegemaakt op Hyves: Een meisje uit mijn klas had als BuddyPoke gemaakt dat zij haar been uitstak en mij liet struikelen. En zij stond daar dan bij te lachen: ‘lekker voor Louella!’ Heel gemeen, al was het niet echt! Dat heb ik er heel snel afgehaald. Gelukkig heeft zij daarna nooit meer zo iets gedaan.

Ik krijg ook veel leuke krabbels op mijn Hyvespagina. Laatst toen ik jarig was, kreeg ik felicitaties van allerlei mensen. Als ik zelf berichtjes maak, gebruik ik vaak bewegende smilies, die vind ik erg leuk.

Behalve mijn eigen pagina heb ik ook een lieve hondjes club op Hyves. En nog een website, die mijn vader vier jaar geleden voor me in elkaar gezet heeft: www.lievehondjes.nl

Vroeger zat ik drie of vier uur per dag achter de computer. Ik zat vaak op wel twaalf websites tegelijk: DragonQuest en Perfect World en Habbo en Neopets en mijn eigen site en mijn Hyves. Ik was echt een beetje verslaafd. Mijn moeder vond het te gek worden. Ik mag nu nog maar twee uur per dag computeren. Ik speel nu veel meer buiten en ik heb tijd voor andere gave dingen zoals uitvindingen, robots en technologie, tekenen en portretten maken, maar ook achter de make-up tafel zitten en andere meidendingen.

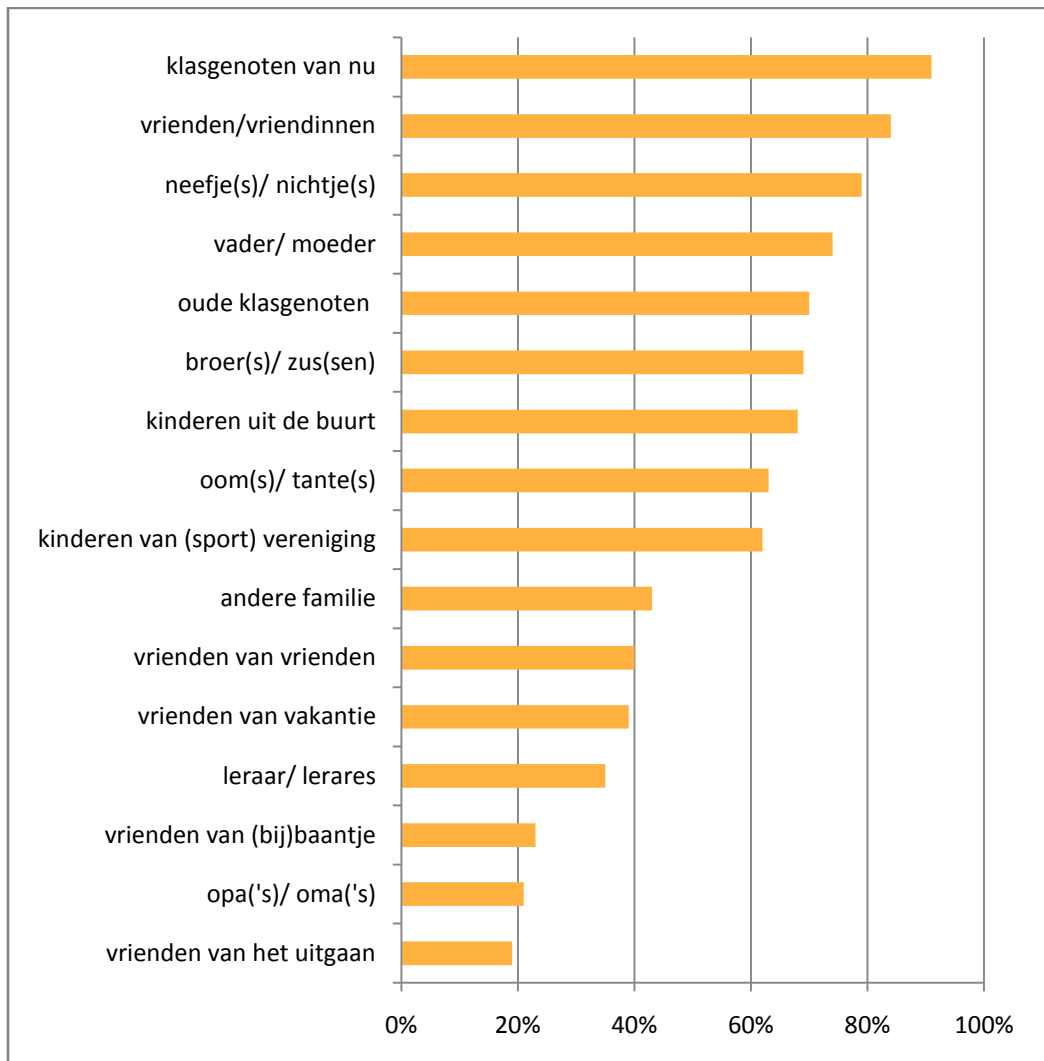
Mijn 30 Hyvesvrienden zijn vooral mensen die ik echt ken: mijn moeder, mijn oppas, de juf, mijn tante en mijn neef, kinderen van school en verder Rihanna en Kim-Lian, die vind ik heel goed. Die advertenties die erop staan, vind ik stom. Kijk nou: een advertentie over afvallen, tussen mijn lieve hondjesfoto's!

Echte geheimen zet ik niet op Hyves. Eerst schreef ik wel op wie ik was, zodat alleen mijn vrienden het konden zien, maar dat heb ik voor de zekerheid toch weggehaald.”

3. Contacten in de vriendenlijst

Wie zijn al die honderden vrienden van kinderen op Hyves dan wel? De netwerken van kinderen zijn heel divers: van familie en vrienden tot buurtgenoten en leraren. In de top 16 van de meest genoemde sociale contacten staan klasgenoten op 1 (figuur 3.1). Bijna alle kinderen hebben wel iemand uit hun klas als Hyvesvriend. Ook neefjes en nichtjes hebben de meeste kinderen in hun netwerk zitten, net als hun eigen vrienden en vriendinnen.

Wie heb jij allemaal in je Hyves?

Figuur 3.1. Soorten contacten in de vriendennetwerken van 8-17-jarige Hyvers (Bron: MKO/Qrius '09)

Ongeveer driekwart van de ondervraagde kinderen heeft hun vader en/ of moeder in hun netwerk zitten. Zij kunnen dus krabbelen met hun ouders. De meeste kinderen wonen bij hun beide ouders thuis waardoor ze hen toch al elke dag zien, maar voor de kinderen met gescheiden ouders kan het een fijne extra communicatie mogelijkheid opleveren zoals deze krabbel van een vader aan zijn

zoontje laat zien: "Hey Topper, 🤔 Hoe gaat het nu met je ?? 🌈💖 Jammer dat je niet langer bij me

kon blijven maar ik wou je even zeggen dat ik je erg mis en heel veel van je houd. ❤️ Tot woensdag en een dikke kus en knuffel van, 💋 😊 😊 PaPa”.

Begin augustus liet het RTL4 nieuwsprogramma Editie NL naar aanleiding van Brits onderzoek (Ofcom 2009) een item zien over pubers die sociale netwerksites juist zouden verlaten omdat hun ouders en grootouders er ook steeds vaker opzitten. Reindert Rustema (docent Nieuwe Media aan de UvA) sprak in de uitzending over het ‘daddy-on-the-dancefloor’ syndroom. Het is voor jongeren verschrikkelijk als hun vader zich ook zelf nog even uitleeft op de dansvloer als hij hen komt ophalen van het uitgaan. Vergelijkbaar is Hyves ook geen plaats voor ouders, die daar bovendien het doen en laten van hun kinderen nog eens uitgebreid kunnen bekijken. De feitelijke bevinding van het Britse onderzoek was echter dat de groei van het aantal gebruikers tussen de 25 en 34 jaar een stuk hoger lag dan die onder de 15-24-jarigen. Dat kinderen daarom massaal van Hyves vertrekken omdat hun (groot)ouders er op zitten lijkt nogal kort door de bocht. Maar er zijn zeker kinderen die hier niet op zitten te wachten. Zo bestond er de Hyvesgroep ‘Shit, mijn moeder heeft Hyves’, met ruim 600 leden. De beschrijving luidt: “Heeft jouw moeder ook ineens Hyves? 🙄 Zet ze ook krabbels bij je vrienden en vriendinnen? 😊 Word dan lid van deze Hyve! Moeders zijn niet welkom in deze Hyve 🙄” en de Hyvesgroep “Haat aan ouders en leraren die meekijken wat jij allemaal achter de computer doet” met zelfs bijna 4000 leden. Op de foto van de Hyvesgroep is de moeder demonstratief doorgestreept (afbeelding 3.1).

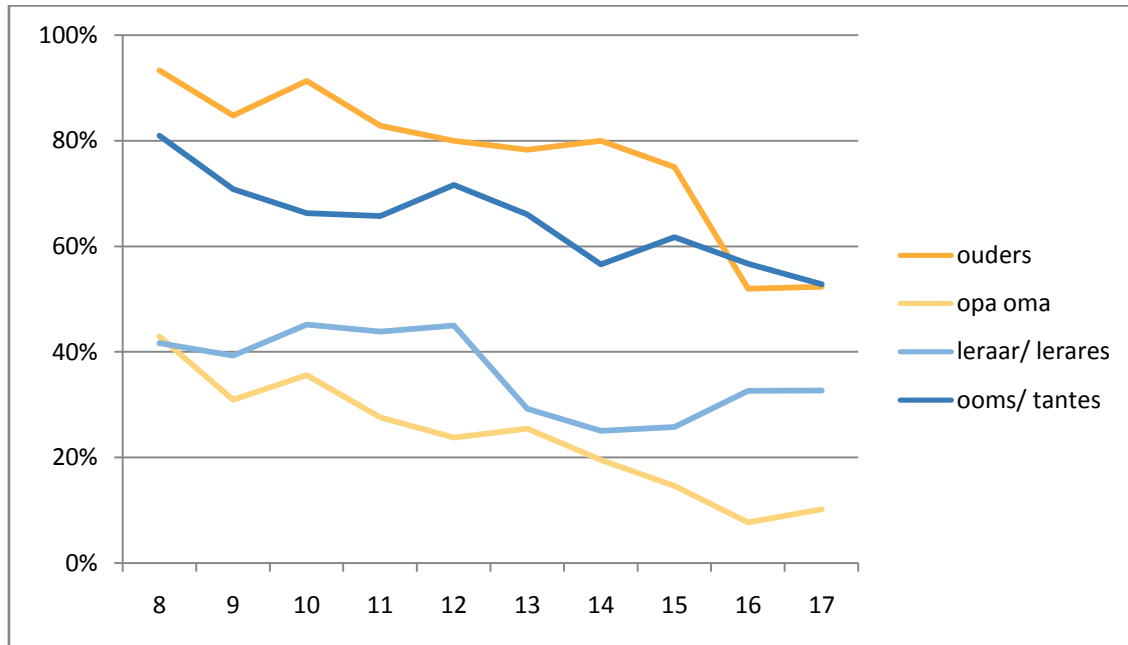

Afbeelding 3.1. De foto van de Hyvesgroep ‘Haat aan ouders en leraren die meekijken wat jij allemaal achter de computer doet’

Toch, met de ouders op 4 in de top 20 lijkt het allemaal wel mee te vallen, al blijven krabbels die vader en moeder bij vrienden zetten natuurlijk ‘not done’. Opa’s en oma’s werden ook expliciet in het item van Editie NL genoemd als te vermijden contacten op Hyves voor tieners. Ook dit zal wel meevallen, al staan ze wel een stuk lager in de lijst. Dit heeft uiteraard met leeftijd te maken. Hoe ouder, hoe minder vaak 65-plussers internet gebruiken, en van degenen die internet wel gebruiken

zal maar een beperkt deel actief op Hyves zijn. Hoe ouder kinderen zijn, hoe minder vaak zij ouders en grootouders in hun netwerk hebben, alsmede ooms en tantes (figuur 3.2).

Wie heb jij allemaal in je Hyves? (afnemend met leeftijd)

Figuur 3.2. Soorten contacten in de vriendennetwerken van 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Een nog iets gecompliceerder liggende situatie dan ouders of grootouders, is het hebben van de juf of meester in het Hyvesnetwerk. Ruim een derde van de 8-17-jarigen heeft een leraar of lerares in zijn Hyves, basisschoolleerlingen wat vaker dan middelbare scholieren (figuur 3.2). Een krabbel uit 2006 van een leerling aan zijn CKV docent laat zien dat dit toen nog vrij ongebruikelijk en nieuw was: *“Hallo Meneer! Wat grappig dat een leraar Hyves heeft! Dat is echt cool.. 😊 En supervette foto's! Groetjes, Erik!”*. Het Nederlands Dagblad plaatste in januari 2008 een artikel met de titel “Een leerkracht hoort niet in Hyves” met daarin de discussie of dit acceptabel is of niet. De meningen zijn verdeeld. Degenen die tegen zijn spreken van vervagende grenzen, te informeel en te ‘popi jopi’ contact en stellen dat docenten nu eenmaal geen ‘vriend’ zijn. Voorstanders zien er geen kwaad in en constateren zelfs dat er beter contact ontstaat doordat sommige onderwerpen gemakkelijker bespreekbaar zijn. Soms durven kinderen in het echt iets niet te zeggen. Een voorbeeld van een meisje aan dezelfde CKV docent: *“hej!! Ik wil even zeggen dat de les van vandaag erg emotioneel was, Esther heeft het heel erg goed gedaan!! Ik zie u morgen wel op school. doe! Karen”*.

Sommige scholen stellen regels in een protocol of geven richtlijnen en advies aan docenten over waar op te letten, andere scholen niet. In dergelijke gevallen zal het ook op de verantwoordelijkheid van de docent neerkomen om erbij stil te staan dat leerlingen inkijk hebben in zijn of haar privé leven. Zolang ze het bij onschuldige krabbels houden hoeft er niets aan de hand te zijn, zoals: *“hoi Els! wat leuk dat je zelf kan typen! gaat het goed met jou? hoe vind je het in groep 3? met mij gaat*

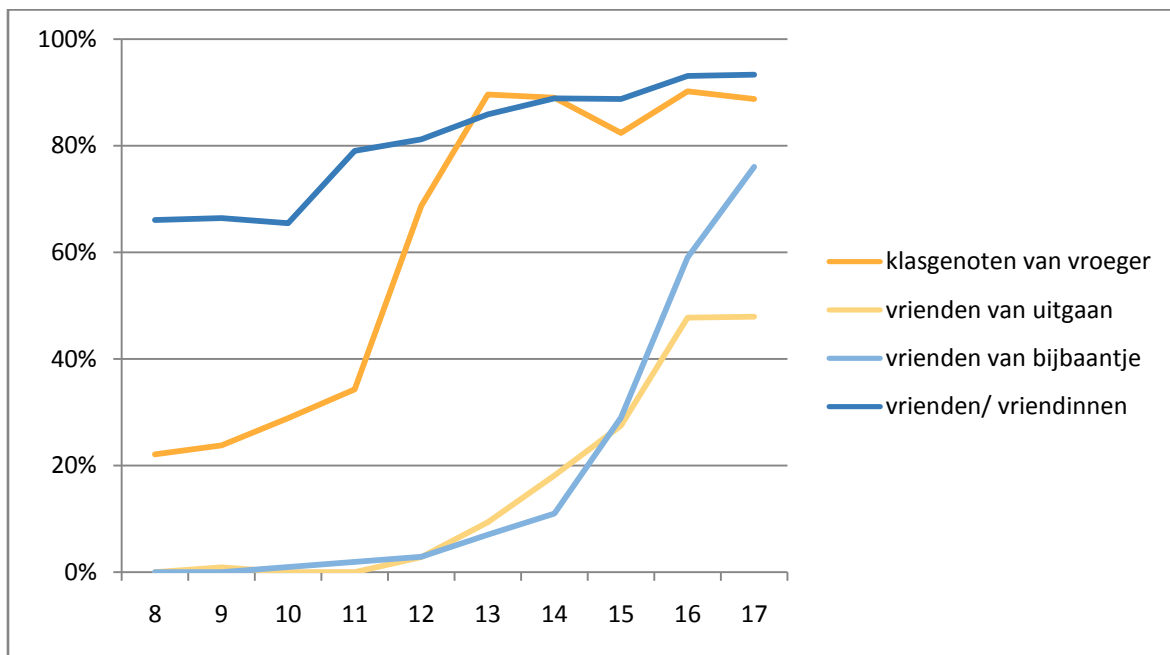
het goed!! 😊 doe! liefs, juf 😊 tineke". Dat het een 'hot' onderwerp is, blijkt uit de discussies die er in de juffen&meesters Hyvesgroep (met ruim 12.500 leden) plaatsvinden over het wel of niet toevoegen van leerlingen. In de poll 'leerlingen toevoegen op Hyves, kan dat?', stemt de meerderheid tegen (afbeelding 3.2). In de reacties staan diverse redenen: "Ik heb NEE gestemd! Niet alleen kinderen, maar ouders willen mij ook toevoegen. Ik kreeg al verschillende privé berichten hoe het nu met hun zoon/dochter gaat. Daarvoor zijn de 10-minuten gesprekken!". Veel onderwijzers geven aan dat ze een tweede Hyvesprofiel aanmaken waarin ze leerlingen toelaten, zodat ze privé en werk gescheiden houden. Juffen en meesters zien dat als een prima oplossing: "ik heb een Hyves aangemaakt van mij als juf. De kinderen vinden dat helemaal geweldig. Ze krabbelen veel en ook mijn juffen e-mailadres is heel handig (...) Hierdoor blijf je tegelijkertijd bij met de kinderen!".

Afbeelding 3.2. Poll in de 'juffen&meesters' Hyvesgroep

De contacten die jongere kinderen vaker in hun netwerk hebben dan oudere kinderen zijn dus leraren en ooms en tantes. Verder hebben jongere kinderen vaker een ouder of grootouder in het netwerk. Dat is begrijpelijk, want hoe jonger het kind is, hoe jonger de ouders doorgaans ook zijn, waardoor de kans groter is dat zij ook op Hyves zitten. Voor wat betreft klasgenootjes van nu, neefjes/nichtjes, kinderen uit de buurt en overige familie is er geen verschil naar leeftijd; jonge kinderen hebben deze contacten even vaak in hun netwerk als oudere kinderen. Een tegenovergestelde trend is te zien bij vrienden van vrienden, vrienden van vakantie, kinderen van een (sport)vereniging en broers en zussen. Hoe ouder, hoe vaker deze contacten in het netwerk te vinden zijn. Hetzelfde geldt voor klasgenoten van vroeger, vrienden van het uitgaan en (bij)baantje en 'gewone' vrienden en vriendinnen. Deze laatste vier contacten zijn ook in een figuur uiteen gezet (figuur 3.3). Vooral na de overstap van de basisschool naar de middelbare school hebben kinderen veel vaker klasgenootjes van vroeger in hun netwerk zitten. Kinderen op de basisschool hebben hier uiteraard nog minder mee te maken omdat zij ook minder schooljaren en dus klassen achter zich hebben liggen. Dat kinderen pas vanaf 14 en 15 jaar vrienden van het uitgaan en een (bij)baantje in hun netwerk hebben is ook logisch, jonge kinderen gaan nog niet uit en pas vanaf hun dertiende jaar mogen kinderen wat bijverdienen.

Wie heb jij allemaal in je Hyves? (toenemend met leeftijd)

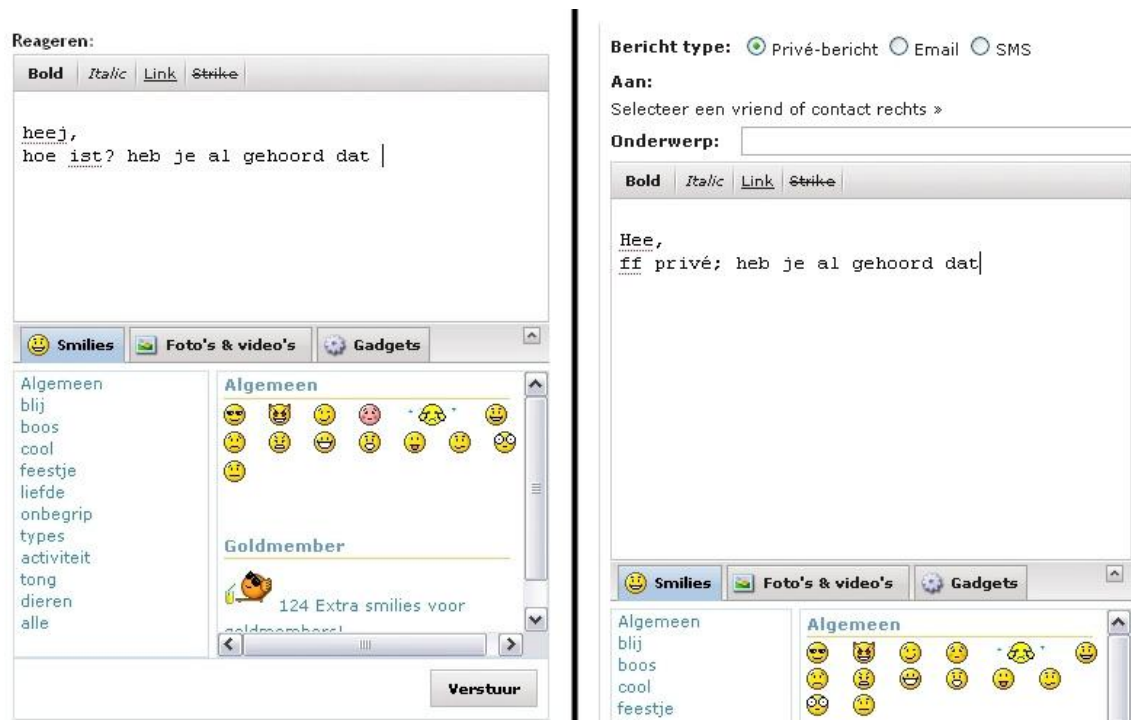

Figuur 3.3. Soorten contacten in de vriendennetwerken van 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Tot slot blijkt dat hoe lager opgeleid tieners zijn, hoe vaker zij hun vader en/ of moeder in hun Hyves hebben. Hoe hoger het schoolniveau is dat leerlingen in het voortgezet onderwijs volgen, hoe vaker zij juist kinderen van sport of een ander soort vereniging in hun vriendenlijst hebben. Er zijn geen verschillen in de soorten contacten tussen jongens en meisjes. Meisjes hebben wel meer verschillende soorten contacten in hun lijst, maar dat komt doordat zij vaker inloggen en meer vrienden hebben. Hoe meer vrienden kinderen hebben, des te diverser hun netwerk dus ook is.

4. Wat bespreken jongeren wel en niet via Hyves

Krabbelen is niet de enige communicatiemogelijkheid via Hyves. Leden kunnen er ook voor kiezen om een privé bericht te sturen als ze niet willen dat anderen kunnen meelesen (afbeelding 4.1). Sommige onderwerpen zijn daar zelfs te gevoelig voor en alleen geschikt om op een persoonlijkere manier te bespreken. Wanneer kiezen kinderen voor een krabbel, privé bericht of voor geen van beiden?

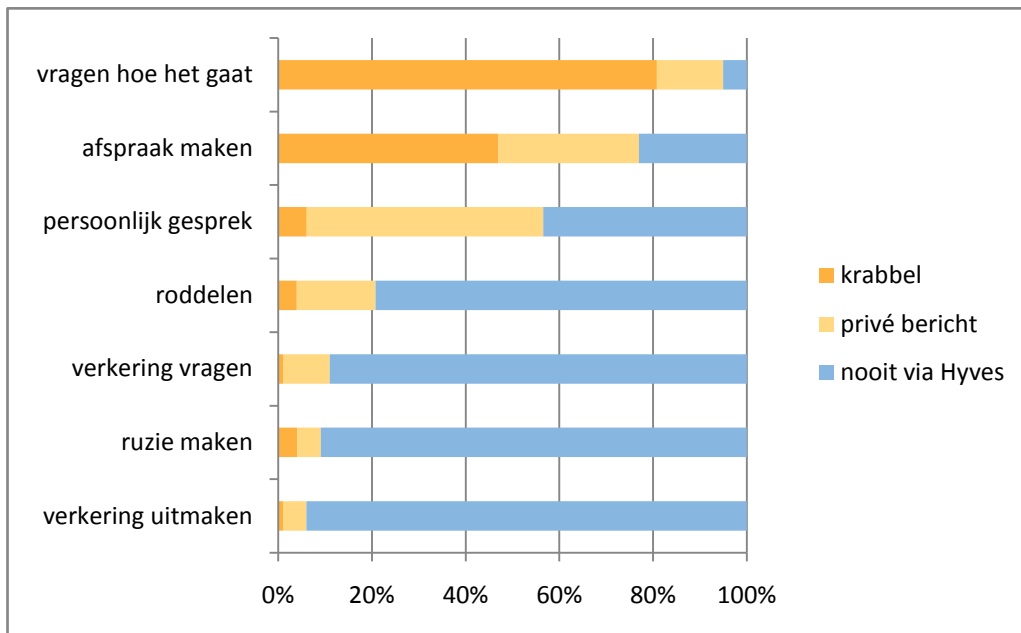
Afbeelding 4.1. Een krabbel (links) en een privé bericht (rechts)

Om te vragen hoe het gaat, gebruiken bijna alle kinderen Hyves en een krabbel leent zich hier het best voor volgens de kinderen (figuur 4.1). Meisjes doen dit vaker via een krabbel dan jongens. Een afspraak maken zeggen bijna vier op de vijf jongeren via Hyves te doen. Dit komt overeen met bevindingen uit een onderzoek van het Jeugdjournaal die dezelfde vraag aan kinderen stelde.⁵ Om een afspraak te maken gebruiken kinderen vaker een privébericht om te vragen hoe het gaat. Iets minder dan de helft doet dat via een krabbel, zoals dit meisje van 11 dat een afspraak met haar moeder maakt via een krabbel: “hey mama kan ik zaterdag met kevin spelen en dat hij bij ons slaapt kuzz van mij! 😊 😊”.

Voor een persoonlijk gesprek is een privé bericht het meest geschikt. De groep die zegt dit helemaal niet via Hyves te doen is zelfs nog wat kleiner dan de groep die een privé bericht kiest. Toch zijn er altijd kinderen die dergelijke zaken ook via krabbels doen. Het kan zo zijn dat ze het niet erg vinden dat iedereen mee kan lezen. Maar misschien realiseren kinderen, juist omdat ze nog kinderen zijn, wel niet dat iedereen het kan lezen, en staan ze er dus gewoon niet bij stil. De volgende aandoenlijke

krabbelwisseling tussen jongens (+- 11 jaar) is hoe dan ook voor iedereen leesbaar: *“heey guido, slecht nieuws, de vader van mark word ingeslapen dus hij gaat dood. krabbel maar wat aan mark want het is best zielig”*. Op het profiel van Mark is te zien dat Guido het advies van zijn vriend heeft opgevolgd en de vriend heeft zelf ook een krabbel geplaatst: *“heey mark, gecondoleerd met je vader ik heb echt medelijden met je ik zou het nooit zelf willen overkomen dus ik heb echt medelijden. ik hoop dat jij, arnoud en sanne en je moeder het een beetje kunnen verdragen. groetjes, Bas”*.

Wat doe jij via een krabbel, een privé bericht of helemaal niet via Hyves?

Figuur 4.1. Gekozen contactmanier (krabbels, privé berichten of niet via Hyves) voor verschillende onderwerpen op Hyves (Bron: MKO/Qrius '09)

Lager opgeleide tieners maken vaker ruzie via krabbels dan leerlingen die een hoger opleidingsniveau volgen en meisjes gebruiken weer vaker een privébericht om te roddelen dan jongens. In totaal zeggen echter maar weinig kinderen ruzie te maken en te roddelen via krabbels (figuur 4.1). Toch zijn er altijd kinderen die deze manier van communiceren gebruiken om hun hart te luchten zoals de krabbels van deze meisjes van rond de 15 jaar laten zien: *“ik hoor allemaal domme roddels die volgens mensen van jou vandaan komen, je dacht zeker ook serieus dat ik zwanger was ofzo, beetje domme vraag, vind je niet. en me bij het kleinste ding uit lopen laggen. um, wanna know more? het gaat me er gewoon om, je schijnt me niet uit te kunnen staan, een hekel aan me te hebben, waarom voeg je me dan steeds weer toe?”*. De reactie die daarop volgt is: *“hahahaha die roddel, komt niet van mij, ik weet precies van wie ;) en het is gewoon tijdverspilling om het over jou te hebben, ik zit absoluut niet zo in mekaar”*. De twist lijkt via de weg van krabbels dan toch tot een oplossing te komen en de conversatie wordt afgesloten met: *“hmm, oke. you're able to proof 😊”*. Deze meisjes zitten midden in de adolescentie waarin contact met elkaar heel belangrijk is evenals acceptatie van leeftijdgenoten. Maar ook 8-jarigen kunnen hun sociale probleempjes al via krabbels proberen te regelen, bijvoorbeeld over wie er naast wie in de bus mag zitten: Linda krijgt een krabbel van haar vriendinnetje Conny: *“hoi maar oke ik ga met jij in de bus en met lisa ook hartvriedin ja oke wij zijn*

met ze drkir hartvriedinen ja oke maar ik ga doeiiiiiiiiiiii 😊😊". Uit een krabbel van een ander meisje blijkt dat zij eigenlijk naast Linda had willen zitten maar dat zij dus naast Conny heeft gezeten: "hoi je hat belooft dat ik met jou in de bus mog en jij ging met conny wij gaan de volgende week samen 😊 ja nou doeiiiiiiiiiiiiiiii".

Verkering vragen doen maar weinig kinderen via Hypes en een verkering uitmaken nog minder. Ook deze cijfers komen ook overeen met uitkomsten van het Jeugdjournaal onderzoek. Kinderen hebben misschien de reputatie altijd online te zijn en alles via internet te doen, ook voor hen blijken er duidelijke grenzen te liggen in wat je wel en niet via internet, en in dit geval Hypes kan doen.

Thijs 12 jaar

“Het meest opvallend aan mijn Hyvespagina is de zwarte achtergrond met het logo van Kamelot, de metal-band waar ik fan van ben. Mensen mogen aan mijn Hyvespagina best zien dat ik van de muziek van Kamelot hou. Ik krijg er nogal veel reacties op. Een vriend krabbelde dat hij Kamelot maar eng vindt. Ik denk omdat de bandleden in sommige clips een beetje eng geschminkt zijn, wat ikzelf juist wel grappig vind. Mijn neef, die al langer fan van Kamelot was, liet mij een paar maanden geleden hun muziek horen. Die vond ik meteen zó goed! Zonder mijn neef was ik nu geen Kamelot-fan geweest... Sindsdien krabbelen hij en ik vaak heen en weer: welke cd we nu op hebben staan en welk nummer we het best vinden.

Ik heb met hem ook een BuddyPoke gemaakt waarin we allebei gitaar spelen, dat doen we in het echt ook namelijk. Ik heb mijn BuddyPoke-poppetje veranderd sinds ik Kamelot-fan ben: Dat heeft nu rood-en-zwarte kleren, zwarte handschoenen en een zwart masker. Zelf ben ik de laatste tijd ook meer zwart gaan dragen.

Ik heb op mijn pagina natuurlijk een aantal Kamelot-filmpjes van YouTube gekopieerd.

De rest van mijn pagina is eigenlijk hetzelfde gebleven. Als profielfoto heb ik mijn BuddyPoke-poppetje gekozen. Ik zou misschien wel een gewone profielfoto nemen als ik die voor iedereen behalve voor mijn vrienden kon afschermen. Ik vind niet dat iedereen hoeft te zien hoe ik eruit zie. Zelfs als je je Hyvespagina afgeschermd hebt, kan iedereen gewoon je profielfoto, je weergegeven naam en je achtergrond zien. Ik heb als profielfoto ook al eens een close-up gehad van mijn bril en mijn gezicht. Dat is echt een foto van mijzelf, maar toch niet herkenbaar, wel grappig.

Ik slaap nogal graag. In mijn profiel heb ik dan ook als motto staan ‘Veni, vidi, dormi’: ‘Ik kwam, ik zag en ik ging slapen. En ik heb een heel grappig filmpje van een snurkende kat op mijn pagina, daar staat boven ‘Lijkt op mij’.

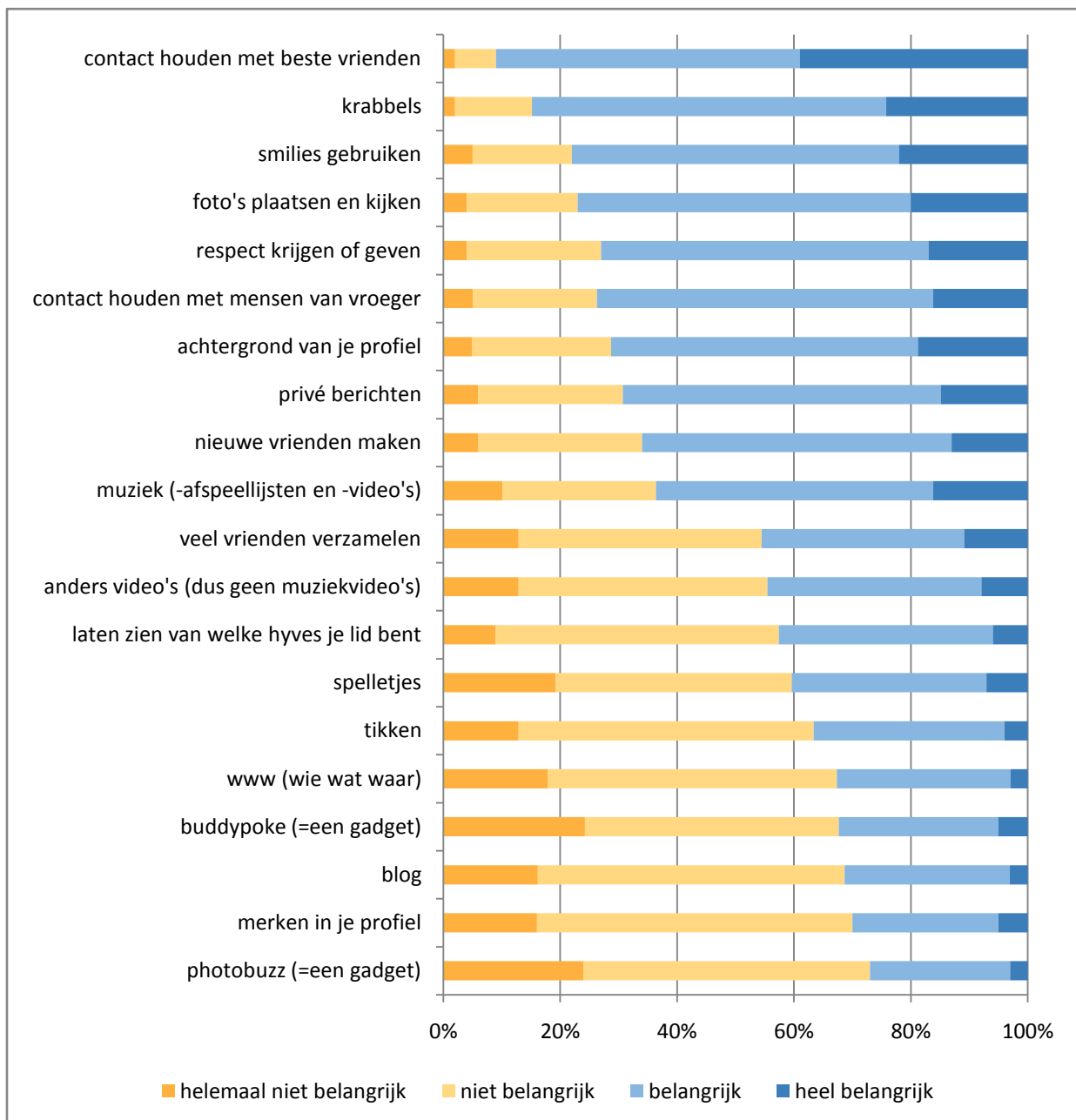
Ik heb ook een paar foto’s die ik leuk vind: mijn kat (die nu dood is), de hal van mijn school en een foto met een hele wijze levensles: ‘What matters most is how you see yourself’ met daarbij een foto van een katje dat in de spiegel een leeuw ziet.

Eigenlijk is mijn Hyvespagina wel een beetje zoals ik zelf ben.”

5. Verschillende soorten gebruik

Naast krabbelen en privé berichten sturen is er nog veel meer te doen via Hyves. De site heeft enorm veel mogelijkheden, en met name de gadgets dragen daar aan bij. Gadgets, ook wel widgets genoemd, zijn kleine toepassingen die op de profielpagina geplaatst kunnen worden. Dat kunnen kleine spelletjes zijn, maar ook YouTube video's of de buienradar. Daarnaast kunnen kinderen via hun profiel laten zien wie ze zijn door bijvoorbeeld een lijst van favoriete merken in te vullen of een blog bij te houden. De ondervraagde kinderen hebben aangegeven welke functies van Hyves ze wel en niet belangrijk vinden. Dit resulteert in een top 20 van Hyvesfuncties (figuur 5.1).

Wat vind jij belangrijk op Hyves?

Figuur 5.1. Belang van verschillende Hyvesfuncties voor 8-17-jarigen (Bron: MKO/Qrius '09)

Binnen de 20 genoemde Hyvesfuncties zijn vier groepen te onderscheiden: 'contact', 'gadgets', 'status' en 'nieuwe vrienden'. Deze groepen komen naar voren aan de hand van het samengaan van bepaalde functies; kinderen die bijvoorbeeld 'merken' belangrijk vinden, zeggen ook vaker 'laten zien van welke Hyvesgroepen je lid bent' belangrijk te vinden. En kinderen die spelletjes belangrijk vinden, stellen ook vaker prijs op (muziek)video's. De volgende paragrafen gaan nader in op de vier verschillende groepen en lichten er per groep steeds een paar specifieke functies uit.

Contact

Contact hebben vinden kinderen hoe dan ook het belangrijkste op Hyves. In deze groep vallen krabbels, privéberichten, contact houden met beste vrienden en vrienden van vroeger, maar ook smilies en respect en complimenten krijgen hebben met communicatie te maken en vallen binnen deze groep, net als foto's plaatsen en kijken. Dat foto's ook binnen de communicatiegroep vallen is opmerkelijk. Een verklaring kan zijn dat foto's vaak geplaatst worden met de bedoeling reacties uit te lokken. Ook uit andere onderzoeken komen foto's als 'gespreksstarter'. Het becommentariëren van elkaars foto's is een manier om contact te leggen met het andere geslacht (vgl. Van Cleemput 2008, Boyd & Heer 2006).

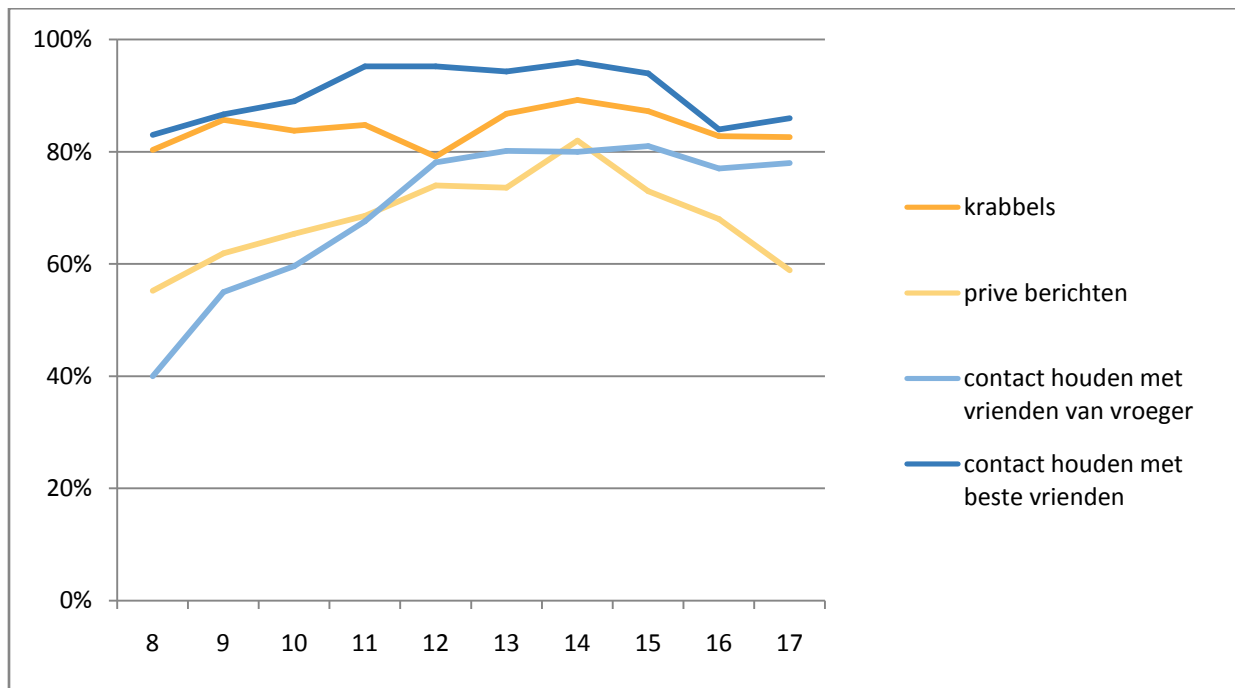
Vooraf communiceren met hun beste vrienden vinden de kinderen de belangrijkste functie, en daarin is weinig verschil in leeftijd te ontdekken (figuur 5.2). Waar mensen vroeger nog wel eens bang waren dat jongeren vooral contact met vreemden zouden leggen via internet is inmiddels wel duidelijk dat online toch vooral contact onderhouden wordt met degenen die ook in het dagelijks leven hun beste vrienden zijn. Ook uit Amerikaanse onderzoeken blijkt dat leden van SNS hoofdzakelijk contact onderhouden met hun beste vrienden belangrijk vinden (Lenhart & Madden 2007, Ofcom 2008). Contact houden met vrienden van vroeger vertoont in tegenstelling tot contact houden met beste vrienden wel een samenhang met leeftijd. Maar twee op de vijf kinderen van 8 jaar vinden dit belangrijk; vrij logisch want ze kennen nog niet zoveel mensen 'van vroeger' dan bijvoorbeeld de 16-jarigen, die letterlijk al twee zo lang leven. Krabbels vinden ook bijna alle kinderen belangrijk, leeftijd maakt daarbij ook niet zoveel uit. Krabbels zijn populairder dan privé berichten, maar krabbels zijn dan ook een typisch kenmerk van Hyves dat 'Hyven' juist zo leuk maakt.

Adolescenten zitten, zoals eerder al even genoemd (pagina 19), in een levensfase waarin het hebben van hechte vriendschappen en het behoren tot een groep heel belangrijk voor hen is. Meeus (2007) onderscheidt verschillende fasen in de adolescentie; de vroege adolescentie van 12-14 jaar, de midden adolescentie van 15 tot 17 en de late adolescentie van 18 tot 20 jaar. Kinderen tussen de 9 en 12 kunnen als pré adolescenten aangemerkt worden (Valkenburg et al. 2005). Vanaf de vroege adolescentie neemt het contact met de ouders af, dat met leeftijdsgenoten toe en is goedkeuring van leeftijdsgenoten heel belangrijk (Finkenauer 2002). Jongeren zoeken elkaar vaak op, en iedereen kent wel de beelden van hangende pubers op bankjes in parkjes en pleinen of giechelende meisjes die allerlei geheimen lijken te hebben. Misschien is daarom ook wel het belang van privé berichten op Hyves rond de 14 jaar het grootst (figuur 5.2). Intieme vriendschappen zijn erg belangrijk, ook in de midden adolescentie. Op hun Hyvesprofiel doen (vooral) meisjes vaak uitvoerig uit de doeken wie hun beste vriendin is, hoeveel ze van elkaar houden en dat ze best friends forever zijn ('loveyou forever BFF'). Kinderen breken ook wel eens bij elkaar in op Hyves, zoals ze dat noemen. Ze loggen dan als hun vriend(in) in en schrijven een blog voor of over die vriend(in). Een meisje van 15 schrijft

op de blog van haar vriendin: *“ik ken je nu nog niet zo lang, maar ik weet nu al, onze vriendschap is echt. nog nooit heb ik zoveel van iemand gehouden in z'n korte tijd als dat ik nu al van jou houd (...) meisje, ik houd echt van je, xxxxxxxxxxxx. iloveyouthebest”*.

Smilies (niet in figuur 5.2) zijn belangrijker voor jongere kinderen. VMBO'ers, HAVO leerlingen en vwo'ers vinden de contactfuncties allemaal even belangrijk. Wel zijn er verschillen naar geslacht: meer meisjes vinden de contactfuncties van Hyves belangrijk dan jongens. Dat meisjes meer dan jongens op sociale contacten gericht zijn is een bekend gegeven, meisjes e-mailen en MSN'en bijvoorbeeld ook vaker dan jongens (Duimel en de Haan 2007).

Wat vind jij belangrijk op Hyves? (contact)

Figuur 5.2. Belang van contactfuncties voor 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

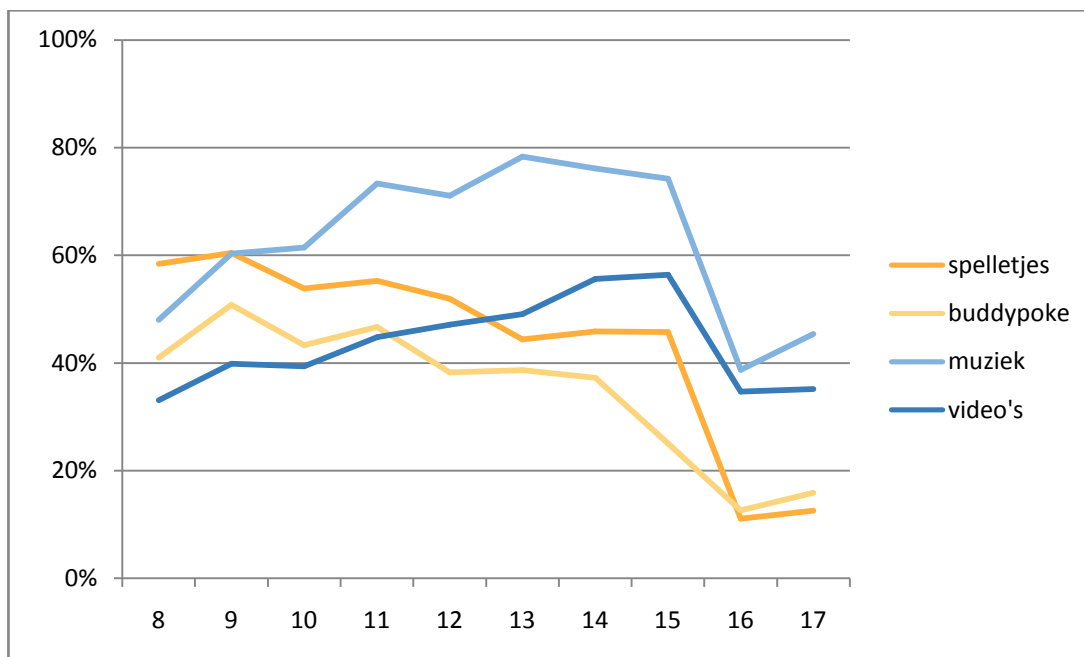
Gadgets

Geplaatste gadgets op Hyves zijn vaak gericht op vermaak. Binnen deze groep vallen Buddypoke, photobuzz, muziek (-lijsten of -video's), ander soort video's en spelletjes. Populair zijn bijvoorbeeld mini games als mahjong of tetris -achtige spelletjes. Iedere bezoeker van de profielpagina waar een spelletje aan toegevoegd is kan het spelen. Er zijn talloze verschillende games toe te voegen. Maar ook zijn er widgets als AMBER Alert, horoscopen, aftelklokken tot een bepaald event of wereldkaartjes waarop staat waar iemand allemaal al is geweest. Gadgets zijn zoals dat heet 'embedded', ofwel 'ingebod' in het profiel en worden door een derde partij aangeboden. Zo is er van Spa de Spa watercoach (die bijhoudt hoeveel je drinkt), van Albert Heijn een receptenwidget en van een datingsite de flirt-o-meter die uitrekent hoe goed je vrienden bij je passen. Adverteerders mengen zich zo tussen hun (potentiële) publiek. Het is daarmee, met name voor kinderen, echter

niet altijd even duidelijk wie de afzender van de gadget is en welke bedoelingen erachter schuilen (zie ook Mijn Kind Online 2008).

Gadgets worden op Hyves minder belangrijk voor tieners vanaf een jaar of 14, 15 (figuur 5.3). Muziekvideo's worden van de genoemde gadgets het meest gewaardeerd. Vaak worden deze vanaf YouTube gelinkt. Kinderen zetten zo op gemakkelijke wijze hun favoriete nummer op hun profielsite om zelf te bekijken of om hun bezoekers te laten zien. Buddypoke vinden vooral de jongste kinderen belangrijk.

Wat vind jij belangrijk op Hyves? (gadgets)

Figuur 5.3. Belang van gadgetfuncties voor 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Met Buddypoke kun je virtuele dingen met je vrienden doen, zo kunnen vrienden bijvoorbeeld samen ballet dansen, high fiven of een fietstochtje maken. De gekozen actie wordt uitgebeeld door de virtuele versies van de kinderen: poppetjes die ze vaak zo vorm gegeven hebben qua haarstijl, ogenkleur en kleding dat ze op hen lijken. Er zijn ook wat minder vriendelijke en voor kinderen ongeschikte acties zoals iemand uitlachen, schoppen of zelfs slachten (zie afbeelding 5.1). Vooral voor jonge kinderen, die fantasie nog niet goed van de werkelijkheid kunnen scheiden kan dit vervelend zijn. Een voorbeeld hiervan is dat van een vader die op het schoolplein werd aangesproken door de moeder van een 7-jarig meisje. Zijn zoon (10 jaar) had haar via Buddypoke een virtuele stomp gegeven waardoor ze helemaal van slag was geraakt. Louella vertelt vergelijkbaar in haar verhaal (pagina 12) over een meisje uit haar klas dat haar via Buddypoke had laten struikelen.

Afbeelding 5.1. Een Hyver schopt een van haar Hyvesvrienden via Buddypoke

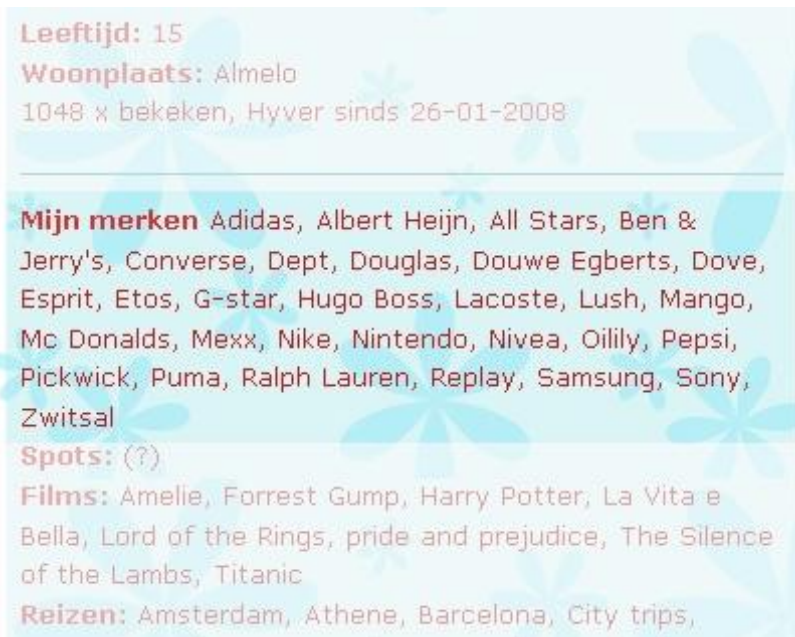
Bij de gadgets is er tot slot (in tegenstelling tot bij de contactfuncties) wel een duidelijk verschil tussen leerlingen van verschillende opleidingsniveaus; hoe hoger opgeleid, hoe minder belangrijk de tieners alle genoemde gadgets uit figuur 5.3 vinden. Jongens vinden video's, maar vooral spelletjes veel vaker belangrijk dan meisjes. Net als dat het een bekend verschil is dat meisjes meer gericht zijn op contact dan jongens, is het ook bekend dat jongens vaker dan meisjes met games bezig zijn (Jansz 2006).

Status

In de adolescentie vormen kinderen hun identiteit. Dit doen ze onder andere door zich te spiegelen aan en te vergelijken met hun leeftijdsgenoten. Daarom is het contact met leeftijdsgenoten ook zo belangrijk in deze periode. Wat anderen van hen denken houdt hen sterk bezig en ze willen graag geaccepteerd en gewaardeerd worden door leeftijdsgenoten (Erikson 1968). Internet is een fijne omgeving voor jongeren om te oefenen hoe ze zich op de juiste manier kunnen presenteren. Enerzijds door de 'veilige' afstand dat contact via een beeldscherm scheidt en anderzijds omdat ze directer durven te zijn via internet (Valkenburg en Peter 2010 te verschijnen). Het meer durven uitwisselen van intieme informatie heeft een positief effect op vriendschapsvorming (Peter et al. 2005). Bekend is dat dit opgaat voor MSN, het onder tieners razend populaire chatprogramma. Via deze weg doen jongeren zich omwille van zelfverkenning anders voor (bijvoorbeeld ouder, stoerder of mooier) om te zien hoe anderen reageren. Pré adolescenten (9-12-jarigen) doen dit zelfs het vaakst (Valkenburg et al. 2005).

Hyves leent zich voor kinderen ook goed om zichzelf te laten zien en hun identiteit uit te dragen. Eigenlijk is hun hele profiel op zich hun (digitale) identiteit. Er zijn echter een paar functies op Hyves waarmee jongeren extra de nadruk op zichzelf en wie ze zijn kunnen leggen, en dan met name vanuit

status oogpunt. Met het invullen van merken in hun profiel proberen jongeren hun status te beïnvloeden. Sommige kinderen hebben ellenlange lijsten, van Hugo Boss tot Dove en van Pepsi tot Pickwick (zie ook afbeelding 5.2). Dat betekent overigens niet dat ze de producten van deze merken ook daadwerkelijk bezitten. Ook het laten zien van welke Hyvesgroepen je lid bent (oftewel welke interesses je hebt), laten weten wat je aan het doen bent via je *www* (wie wat waar) en een boodschap uitdragen via je blog is allemaal eenrichtingsverkeer van informatie naar buiten toe. Het draagt bij aan het beeld dat iemand over zichzelf wil neerzetten.

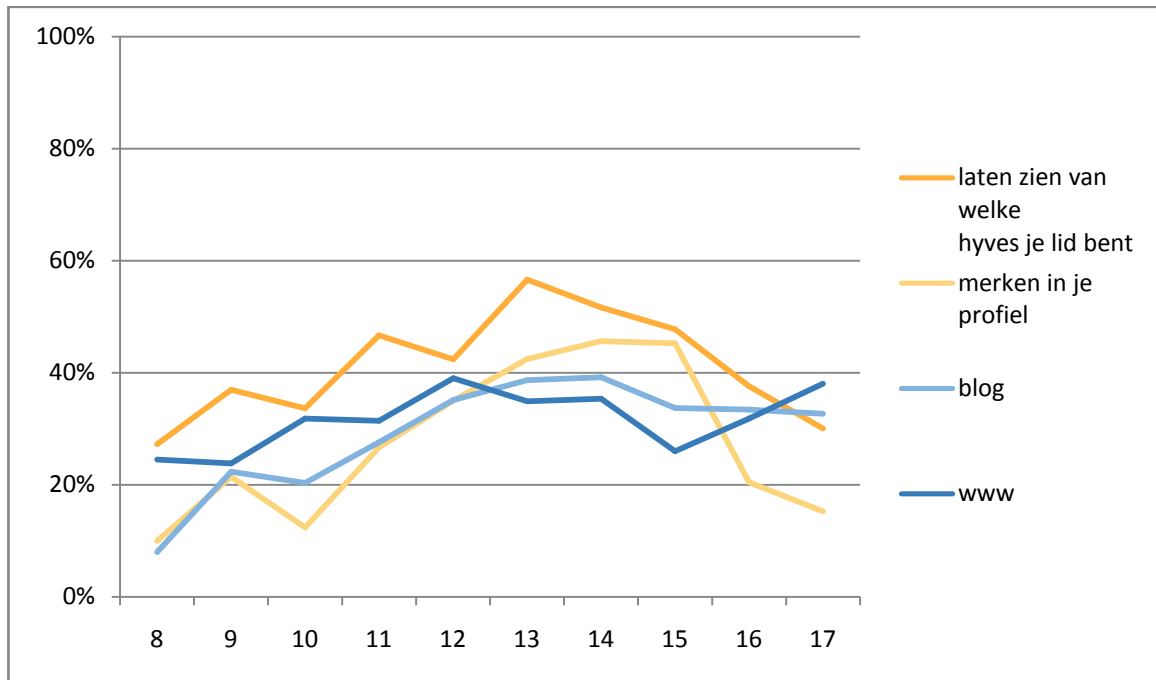
Afbeelding 5.2. Voorbeeld van een merkenlijstje in een Hyvesprofiel

Opvallend is dat ook in deze groep functies het belang toeneemt met de leeftijd en het hoogtepunt door de bank genomen tussen de 12 en 15 jaar ligt, hetgeen het sterkst voor de merken en de Hyvesgroepen geldt (figuur 5.4). Ook de gegevens uit de steekproef van Hyves zelf laten zien dat kinderen rond hun 13de, 14de jaar de meeste merken in hun profiel hebben staan en van de meeste Hyvesgroepen lid zijn. Er is daarin geen verschil tussen jongens en meisjes, maar wel naar opleidingsniveau: lager opgeleide tieners vinden het hebben van merken in hun profiel belangrijker dan hoger opgeleide tieners.

Misschien hebben de adolescenten, net als op MSN, de behoefte om zich op Hyves wat leuker en interessanter voor te doen. Maar hier is het experimenteren met identiteit echter moeilijker dan op MSN omdat een profiel de digitale afspiegeling van een persoon is. Als iemand zich daar anders voordoet dan is dat vrij snel duidelijk. Toch komt het wel voor dat jongeren die verlegen zijn en gepest worden, zich op sociale netwerk sites sociaal en populair voordoen (Van Cleemput 2008). Maar doordat de meeste vrienden in iemands netwerk hen ook offline kennen zijn mensen eerder geneigd zichzelf te presenteren op een manier die goed ontvangen wordt door hun vrienden (boyd 2007a). Jongeren presenteren zich doorgaans als normale tieners en sociale persoonlijkheden die het waard zijn om vriendschap mee op te bouwen (Van Cleemput 2008). Het beeld dat iemand van

zichzelf neerzet kan wel versterkt worden door feedback. Als iemand steeds bevestiging krijgt op bijvoorbeeld foto's waarin diegene zich als cool neerzet, dan kan dit integreren in diens identiteit (Manago et al. 2008).

Wat vind jij belangrijk op Hyves? (status)

Figuur 5.4. Belang van statusfuncties voor 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

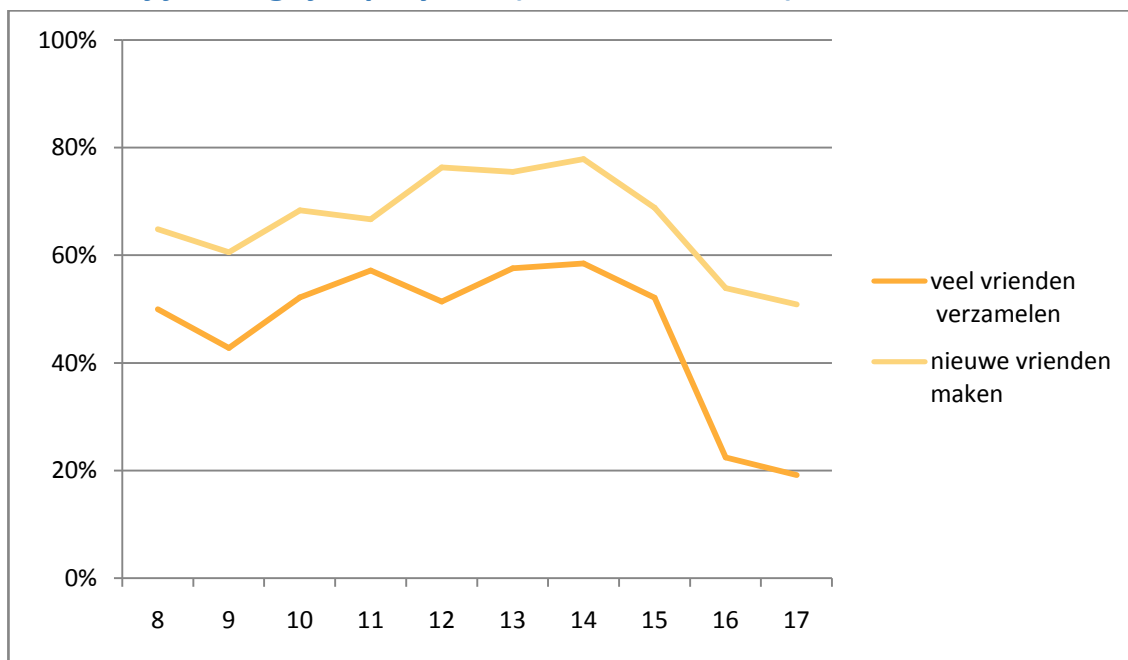
Nieuwe vrienden

Eerder kwam Vlaams onderzoek aan bod waaruit bleek dat kinderen, die veel vrienden op Hyves een indicatie voor iemands populariteit vinden, vooral in de leeftijdscategorie 13 tot 15 jaar zitten. (Van Cleemput 2008). Voor de in dit onderzoek ondervraagde tieners is het belang van nieuwe vrienden maken via Hyves en veel vrienden verzamelen voor ongeveer dezelfde leeftijdsgroep het belangrijkste (figuur 5.5). Van de tieners ouder dan 15 jaar vindt nog maar een vijfde veel vrienden verzamelen belangrijk. Soms kan het zoals eerder besproken zelfs negatief uitpakken (*'MySpace slet'*, hoofdstuk 2), hetgeen ook de profieltekst van een 17-jarig meisje laat zien die wil voorkomen dat onbekenden haar toevoegen: *"Denk niet dat je stoer bent met 1000 vrienden. we weten heus wel dat nog geen 5% ECHTE vrienden zijn. so, don't add if you don't know"*. Een ander meisje geeft in een discussie over het wel of niet verwijderen van krabbels aan dat krabbels met 'wie ben jij' een indicatie zijn dat diegene veel vrienden zoekt: *"Als je krabbels verwijdert met 'wie ben jij?' is dat kansloos omdat je dan mensen toevoegt die je bijna niet kent, alleen maar om meer vrienden te krijgen, en dan verwijder je die zodat niet iedereen ziet dat je kansloos bent en probeert 10 miljoen vrienden te krijgen"*.

Andere Hyvers komen er openlijk voor uit dat ze zoveel mogelijk vrienden zoeken. Er bestaan zelfs Hyvesgroepen met namen als: 'ik ken je nie maar dat maakt nie uit', 'wil jij mijn vriend(in) worden?'

en 'voeg mij maar toe'. De beschrijving van de Hyvesgroep 'op zoek naar een extra Hyvesvriend?' luidt: "Voor iedereen die wel een extra vriend kan gebruiken. Bijvoorbeeld: - Om het maximale aantal van 1000 wannabe vrienden te krijgen. - Om je minder eenzaam te voelen. - Om jezelf een populair gevoel te bezorgen". Bij deze Hyves voegen volslagen vreemden elkaar toe aan hun vriendennetwerk. De enige link die er tussen hen bestaat is dat ze beiden van een dergelijke Hyvesgroep lid zijn. Een manier om meer vrienden te vergaren zonder totaal onbekenden toe te laten is het toevoegen van vage kennissen, broertjes en zusjes van vrienden of andere vrienden van vrienden.

Wat vind jij belangrijk op Hyves? (nieuwe vrienden)

Figuur 5.5. Belang van nieuwe vrienden functies voor 8-17-jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Tot rond het 15de jaar vindt een kleine meerderheid het belangrijk om veel vrienden te verzamelen (figuur 5.5). Ook het schoolniveau dat de tieners volgen blijkt uit te maken: hoe lager het schoolniveau van de kinderen die voortgezet onderwijs volgen, hoe belangrijker zij het maken van nieuwe vrienden en het verzamelen van vrienden op Hyves vinden. Er is daarin geen verschil tussen jongens en meisjes.

Kinderen die nieuwe vrienden belangrijk vinden, waaronder lager opgeleide tieners, blijken inderdaad meer mensen in hun vriendennetwerk te hebben die ze niet kennen. In totaal zegt ongeveer de helft van de ondervraagde 8-17-jarigen minimaal 1 Hyvesvriend te hebben die ze nog nooit in het echt hebben gezien. Dit vertoont gelijkenissen met bevindingen uit het Jeugdjournaal onderzoek: daarin zei iets meer dan de helft alleen maar echte vrienden toe te laten. Hoe ouder, hoe meer onbekende Hyvers kinderen in hun vriendennetwerk hebben.

Onbekenden kunnen altijd een andere Hyver een bericht sturen (ook als het profiel op afgeschermd staat) of een vriendenuitnodiging. Een krabbel kunnen onbekenden alleen sturen als het profiel en

de krabbels zichtbaar zijn. In totaal krijgt bijna een derde van de kinderen eens per maand of vaker een uitnodiging, krabbel of bericht van iemand die ze niet kennen. Ook hier geldt: hoe ouder, hoe meer. Jongens en meisjes ontvangen even vaak een uitnodiging, krabbel of bericht van iemand die ze niet kennen. Kinderen die vaker onbekenden in het netwerk hebben, krijgen zoals te verwachten ook vaker uitnodigingen, krabbels en berichten van onbekenden.

Afbeelding 5.3. Fokke en Sukke over Hyves

Tessel

13 jaar

“De laatste maanden heb ik veel aan mijn Hyvespagina veranderd, ik maak ‘m steeds meisjesachtiger.

Ik ben geboren als jongen, maar jongensachtig heb ik me nooit gevoeld. Ik ging altijd al liever om met meisjes en ik deed liever meisjes-dingen. Ik heb dat heel lang weggestopt, ik schaamde me ervoor dat ik eigenlijk een meisje zou willen worden. Vlak voor de zomervakantie heb ik het aan mijn klas verteld, samen met mijn lerares biologie. Dat was best moeilijk, maar uiteindelijk was het een hele opluchting. Mijn klas reageerde heel goed, ik kreeg helemaal geen vervelende reacties.

Toen ik mijn rapport ging ophalen, had ik voor de eerste keer een rokje aan naar school. Dat kon omdat ik het toen aan iedereen verteld had. Daarna realiseerde ik me steeds meer dat ik een meisje wil worden, wil zijn.

De eerste keer dat ik meisjeskleden ging kopen, was met mijn moeder. Ik was zó zenuwachtig! Ik dacht steeds dat iemand zou zeggen: ‘Jij bent geen meisje, wat doe je hier?’ Ik had ook de hele tijd het gevoel dat ze naar me keken, maar dat was niet zo. Ik draag nu nooit meer jongenskleden. Ik ben er helemaal aan gewend, het is veel fijner zo.

Ik ben in de zomervakantie vier weken naar Engeland geweest. Daar kende niemand me, daar was ik gewoon voor iedereen een meisje. Ik heb met mijn nichtje lekker als twee vriendinnen lopen giechelen en shoppen. Bij de douane was het nog wel spannend. In mijn paspoort staat natuurlijk M, geen V. Daar zat ik met mijn rokje aan, ik was wel bang dat ze daar wat van gingen zeggen. Maar dat was gelukkig niet zo.

Voor ik mijn geheim op school vertelde, zat ik een tijd bij een besloten site voor genderjongeren, daar kon ik echt mezelf zijn. In die tijd boeide Hyves me niet. Nu ik op school verteld heb hoe het zit met mij, kan ik ook op Hyves mezelf zijn en daarom ben ik weer begonnen te Hyven.

Mijn pagina klopte natuurlijk niet meer, die was te jongensachtig, dus die heb ik helemaal veranderd. Ik ben begonnen met er foto’s op te zetten van mezelf met wapperende haren met meisjeskleden aan. De menubalk heb ik roze gemaakt.

(...vervolg pagina 32)

(...vervolg van pagina 31)

Ik heb niets opgeschreven over dat ik misschien een meisje zou willen worden, hoor. Wel heb ik iedereen die geen echte vriend van me was, verwijderd als Hyvesvriend. Ik wilde niet dat die rare dingen zouden gaan zeggen of zo.

De meiden uit mijn klas reageren nu anders dan eerst op mijn Hyvespagina, gewoon alsof ik ook echt een meisje ben. Fijn is dat! Maar ook jongens kunnen soms heel lekker met me kletsen, op Hyves of in het echt.

Ik heb mijn Hyvespagina goed afgeschermd, ik wil niet dat iedereen zomaar tussen mijn foto's en krabbels gaat snuffelen.

Mijn BuddyPoke-poppetje is een meisje met lang blond haar en grote blauwe ogen. Wel jammer dat je niet het figuur kunt kiezen. Die BuddyPoke-poppetjes zijn altijd een beetje dik, dat vind ik niet mooi. Ik heb echt zomerse kleren gekozen, een hemdje en een korte broek.

Ik vind het echt grappig om er een beetje mee te spelen, dat verander ik best vaak. Voor de lol, maar ook als het nou echt herfst wordt, dan ga ik warmere kleren kiezen.

Ik heb ook een ander handschrift geoefend: eerst had ik gewoon stipjes op de i, nu doe ik lege rondjes. Ik kan er natuurlijk ook hartjes op tekenen. Ik heb op mijn kamer een hele muur volgehangen met paardenposters. Door de week doe ik een beetje mascara op. Een lijntje om m'n ogen vind ik eng, ik ben bang dat ik met het potlood ik in mijn oog steek.

Ik ga een spannend jaar tegemoet, met veel belangrijke veranderingen. Ik loop bij de genderkliniek van de VU. Straks krijg ik puberteitsremmers, elke maand een prik. Dat voorkomt dat ik een 'hulk' wordt en de baard in m'n keel krijg. Als ik 16 ben, moet ik kiezen of ik echt de vrouwelijke kant op wil. Dan krijg ik vrouwelijke hormonen. En dan weer twee jaar later kan ik een operatie krijgen.

Vroeger vond ik mezelf altijd stom en dom en lelijk. Ik had steeds het gevoel dat mijn lijf gewoon niet klopte. Daardoor had ik een heel negatief zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen. Dat is nu echt wel anders geworden. Als ik in de spiegel kijk, - nu doe ik dat af en toe - ben ik redelijk tevreden over mezelf. Het gaat heel goed met me nu en op school kan ik me ook beter concentreren.

Tessel is trouwens niet mijn echte naam. Ik vind dat zelf niet zo heel erg belangrijk, maar mijn ouders vinden het verstandiger om mijn privacy te beschermen.”

6. Bekijken en bekeken worden

Hyves heeft wel iets weg van een digitaal terrasje; lekker kijken en bekeken worden. Hyvers kunnen zich heel makkelijk met anderen vergelijken en kinderen kunnen populaire klasgenoten daarvoor digitaal onbeperkt bezoeken. Heeft een ander meer vrienden? Leukere foto's? Meer merken? Bijna een kwart van de ondervraagde kinderen zegt vaak op de Hyvesprofielen van kinderen die populair zijn te kijken. Kinderen die vaak bij (populaire) anderen kijken, lijken aanzien en acceptatie van leeftijdsgenoten extra belangrijk te vinden. Ook hechten ze namelijk vaker waarde aan status dan kinderen die minder vaak bij anderen kijken; het hebben van merken in je profiel, laten zien van welke Hyvesgroepen je lid bent, de www en blog (zie hoofdstuk 5). Ook het maken van nieuwe vrienden (veel vrienden verzamelen en nieuwe vrienden maken op Hyves) vinden ze relatief vaak belangrijk. Kinderen die dat belangrijk vinden, hebben ook daadwerkelijk vaker onbekenden in hun vriendennetwerk. Het is mogelijk dat kinderen die meer bezig zijn met het vergelijken van zichzelf met (populaire) anderen zich beter voelen als ze meer vrienden hebben en daarom bereid zijn onbekenden toe te voegen. Dat populaire kinderen vaak bekeken worden is ook letterlijk te zien; op elk profiel staat het aantal keer dat het bekeken is. Van de Hyvesgroep 'ik word vaak bekeken' mogen leden pas lid worden bij minimaal 10.000 keer (zie ook afbeelding 6.1).

Ik word vaak bekeken...
Over | Foto's | Berichten | Meer ▼

Over Ik word vaak bekeken...

 Opgericht op 22 juni 2007

Beheerder PRESIOUS 😊👍 CHECK DIE SMILE
👍

Beschrijving De 10.000+ hyves is voor mensen met een hyve dat meer dan 10.000 keer bekeken is.

Afbeelding 6.1. Poll uit de Hyvesgroep 'ik word vaak bekeken'

Steeds bij anderen kijken kan natuurlijk met onzekerheid samengaan. In een discussie op Hyves met het onderwerp 'jezelf vergelijken met een ander' schrijft een meisje: *"Jaa, wow daar heb ik echt last van. Dan denk ik altijd 'zij is veel mooier dan mij' of 'zij heeft mooiere benen' enzo.. Dat is echt vervelend, het gaat automatisch, daar kan ik soms zó onzeker van worden!"*. Ongeveer 1 op de 7 kinderen zegt soms onzeker te worden als ze de profielen van anderen zien. Van degenen die onzeker worden, zegt tweederde ook vaak te kijken op de Hyvesprofielen van populaire kinderen. Puberende kinderen zijn überhaupt erg veel bezig met hoe ze overkomen en wat anderen van hen denken, ook in het dagelijks leven. Een krabbel van een 16-jarig meisje laat de onzekerheden die haar parten speelt goed zien: *"en ik ben wel stom. en mijn gedrag is erg afwisselend. ik heb gewoon geen zelf vertrouwen en dat hoort ook met dat hoofd van mij. en soms dan pas ik mij aan aan de mensen om mij hen en dan word ik arrogant"*. (meisje 16)

De kinderen die vaker bij populaire kinderen kijken op Hyves, of onzeker worden van andermans profiel, zeggen veel vaker dat zij directer durven te zijn via Hyves; meer durven te zeggen over gedachten en gevoelens dan in het echt, maar ook onaardiger durven te zijn tegen iemand via Hyves. Deze kinderen blijken tevens vaker ruzie te maken, te roddelen en een afspraak te maken via een krabbel. Ook gebruiken ze vaker een privébericht om te roddelen en ruzie te maken, maar ook om over persoonlijke dingen te praten en verkering te vragen of uit te maken. Misschien behoren ze in het echte leven niet tot de kinderen die het hoogste woord voeren en proberen ze dit op Hyves enigszins te 'compenseren'. Het belangrijk vinden van status hangt ook sterk samen met directer durven zijn. De waarde die kinderen aan status geven (dus onder andere merken in hun profiel en laten zien van welke Hyvesgroepen ze lid zijn belangrijk vinden) kan eveneens uitgelegd worden als een poging om aanzien te vergaren en zich populair(der) en aantrekkelijk(er) voor te doen dan ze in het echt misschien zijn. Kinderen die status belangrijk vinden en vaak bij populaire kinderen kijken, hechten daarnaast veel waarde aan het krijgen en geven van respect en complimentjes. Ze krijgen deze ook daadwerkelijk vaker, maar dat heeft ook vooral weer te maken met het feit dat ze directer durven zijn. Misschien zijn zij hier actiever mee bezig, bijvoorbeeld door ook zelf vaker respect geven (waardoor je weer eerder respect terugkrijgt) of er gewoon om te vragen. Een voorbeeld daarvan is een jongen (13) die in een speciale Hyvesgroep hiervoor (afbeelding 6.2) om respect en reactie (R+R) vraagt: "Willen jullie R+R geven op mijn profiel foto?, je krijgt altijd terug! 😊 Alvast Bedankt 😊". In totaal krijgt ongeveer een kwart van alle ondervraagde kinderen wekelijks of vaker respect, een derde een tot drie keer per maand, de rest minder vaak tot nooit.

Afbeelding 6.2. Gedeelte uit de Hyvesgroep 'ik-wil-meer-acties-op-mijn-profielfoto'

De ene tiener zal meer met onzekerheid en zelfvergelijking worstelen dan de ander. Sommige kinderen zijn heel onzeker, anderen hebben er minder last van. Het compenseren van eventuele onzekerheid door directer te zijn op Hyves kan echter ook tot risico's leiden. Kinderen die directer zijn krijgen bijvoorbeeld vaker vriendenuitnodigingen, krabbels of berichten van onbekenden en ook vaker ongewenste krabbels en berichten. Hoofdstuk 9 gaat nader in op vervelende ervaringen.

7. Privacy

'Helaas is dit profiel privé, en niet voor iedereen zichtbaar' of 'Chris heeft nog geen foto's & video's die jij mag zien' staat er te lezen op profielen waarvan respectievelijk de krabbels of foto's zijn afgeschermd. Als iemand alles heeft afgeschermd, staat er op de profielpagina de melding: "Dit profiel is helaas niet zichtbaar voor iedereen". Alleen zijn of haar vrienden en eventueel de vrienden van die vrienden kunnen in dat geval het profiel zien. De invoering van de mogelijkheid tot de verschillende privacy settings in 2007 ging niet ongemerkt voorbij. Sommigen vonden de mogelijkheid tot kijken bij anderen de essentie van Hyves en stelden dat mensen die hun zichtbaarheid aan banden wilden leggen eigenlijk niets op Hyves te zoeken hadden. Anderen juichten de nieuwe privacy maatregelen juist toe omdat ze nu glurende exen, collega's en andere ongewenste bezoekers buiten de deur konden houden. In de Volkskrant van 9 oktober 2007 stond dat sinds de invoering tienduizenden leden hun profiel had afgeschermd maar dat 'een paar gesloten gordijnen' voorlopig geen invloed hadden op de populariteit en groei van Hyves.

Regelmatig komen er in de media voorbeelden langs van de consequenties van het niet afschermen van gegevens. Zo werd in augustus 2007 een vrouw ontslagen nadat ze op Hyves haar werk met verstandelijk gehandicapten vergeleek met dat van een oppasser in een dierentuin. En in juli 2009 kwam de vrouw van een nieuwe topman van de Britse 'Secret Intelligence Service' (ook bekend als MI6) in het nieuws omdat ze op haar Facebook profiel hun adres had gezet, waar ze op vakantie gaan en wie ze kennen. Het onafgeschermd profiel was daarmee in principe voor alle overige 200 miljoen Facebook leden te zien. De codenaam 'C' van de man werd uitvoerig becommentarieerd op het profiel en op te maken viel dat neefjes hem al 'Oom C' noemen. Lang niet alle mensen staan er klaarblijkelijk bij stil dat iedereen hun informatie kan lezen.

Het ministerie van Justitie heeft een postbus 51 spotje op TV gebracht dat mensen er van bewust moet maken niet zomaar al hun gegevens onbeschermd op internet te zetten. In het filmpje roept de 'alter ego' van Sandra vanaf een gebouw door een megafoon haar rekeningnummer, pasnummer en wachtwoord, vertoont via een beamer filmpjes van zichzelf in badpak en strooit pikante zelfportretten uit over de straten (afbeelding 7.1).

Afbeelding 7.1. Beeld uit voorlichtingsspotje postbus 51 Campagne Veilig Internetten

Bij volwassenen worden de risico's van persoonlijke informatie online zetten vaak in verband gebracht met inbrekers, andere kwaadwillende mensen of met de gevolgen voor bijvoorbeeld sollicitatiegesprekken. Bij kinderen wordt de afscherming van profielen vaak gelinkt aan meekijkende pedofielen op Hyves. De stereotype mannen met snoepjes staan niet meer alleen in parken maar kunnen ook contact zoeken met kinderen via Hyves, zoals de 35-jarige man uit Nieuw-Vennep die een 12-jarige jongen via Hyves benaderde. De moeder van de jongen keek mee en schakelde Peter R. de Vries in, die de man vervolgens in een park ontmaskerde en overdroeg aan de politie. Maar mensen met verkeerde bedoelingen kunnen ook opereren zonder iemand actief te benaderen. Als foto's op Hyves voor iedereen zichtbaar zijn, kan ook iedereen deze op hun eigen computer opslaan. Vakantiefoto's van kinderen op het strand of kinderen in bad of in het zwembad zijn daarmee voor iedereen toegankelijk. Dergelijke foto's kunnen in aparte albums geplaatst worden, aangepast aan wie ze mogen zien. Elke Hyver kan op zijn of haar profiel voor verschillende onderdelen, zoals krabbels, blogs of foto's, instellen wat voor wie zichtbaar is (afbeelding 7.2).

Onderdelen op je hyve

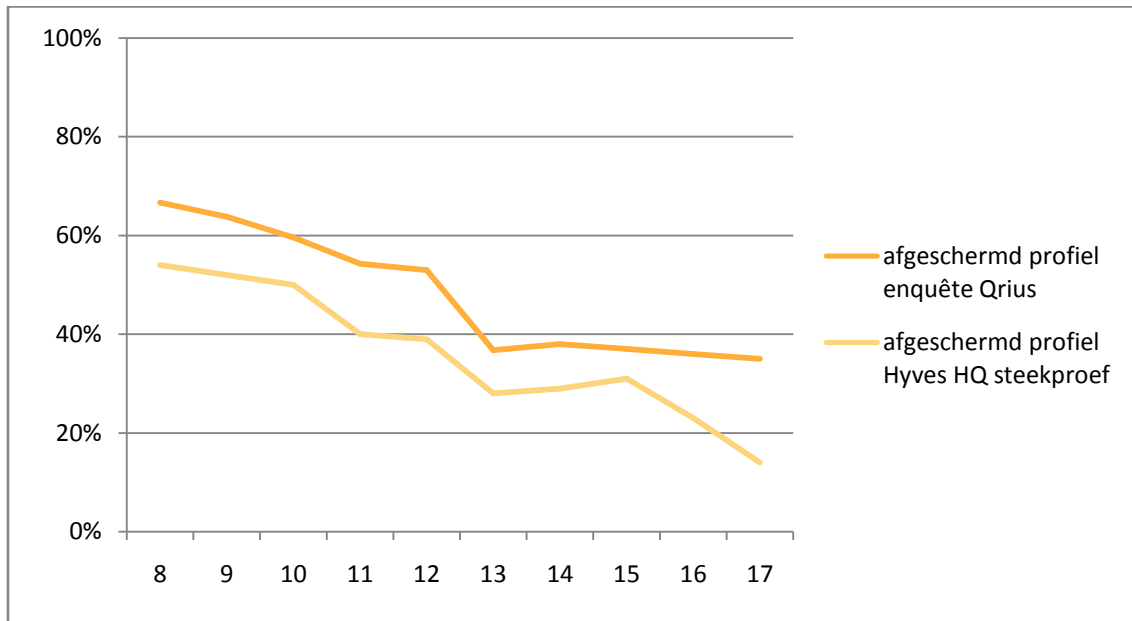
Krabbels zichtbaar voor & gekrabbeld kunnen worden door:	Alleen vrienden
Tikken zichtbaar voor & getikt kunnen worden door:	Hyvers
Blog zichtbaar voor:	Zie blog-instellingen
WieWatWaar zichtbaar voor:	Zie www-instellingen
Buzz zichtbaar voor:	Zie buzz-instellingen
Foto's zichtbaar voor:	Je kan hier per album instellen wie je foto's mogen zien.
Mijn hele hyve deactiveren & alleen zichtbaar maken voor:	Iedereen
Je kan je profiel ook afschermen voor bepaalde hyvers door ze op blocklist te zetten.	

Opslaan

Afbeelding 7.2. De privacy instellingen van een Hyvesprofiel

Uit de profielsteekproef van Hyves blijkt dat tot 10 jaar de meerderheid zijn hele profiel heeft afgeschermd. Daarboven is het een minderheid en wordt de groep steeds kleiner (figuur 7.1). Hoe jonger dus de kinderen, hoe vaker zij (al dan niet door tussenkomst van ouders/ opvoeders) hun profiel hebben afgeschermd (vgl. Lenhart & Madden 2007). Uit de antwoorden die de kinderen in de enquête hebben gegeven, wordt eenzelfde trendlijn zichtbaar, maar geven meer kinderen aan dat hun profiel op afgeschermd staat dan uit de steekproef blijkt. Misschien denken sommige kinderen dat hun profiel op onzichtbaar staat terwijl dit niet zo is. Dit is dan ook vrij lastig te ontdekken aangezien Hyvers altijd hun eigen profiel kunnen zien. Verder is vooral rond de overgang van de basisschool naar de middelbare school in beide databronnen een daling te zien en wordt het profiel steeds minder vaak afgeschermd. Er is tot slot geen verschil tussen jongens en meisjes, blijkt uit de enquête en ook uit de steekproef van Hyves zelf. Ook is er geen verschil naar opleidingsniveau. Wel schermen Hyvers naarmate zij het belangrijker vinden nieuwe vrienden te maken (zie hoofdstuk 5), minder vaak hun profiel af.

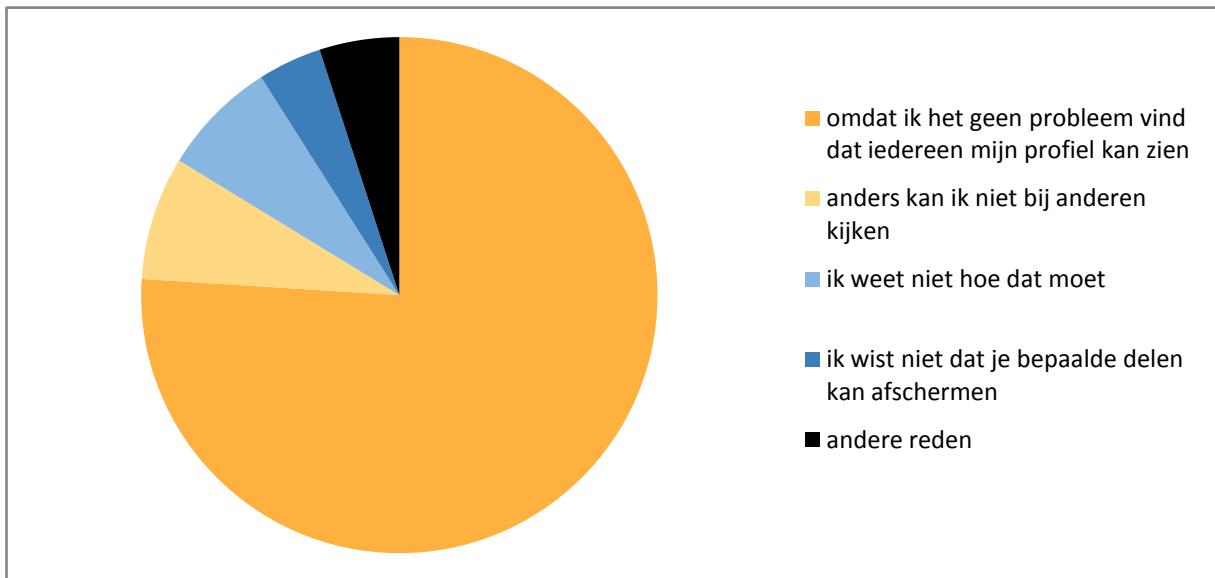
Is jouw profiel op Hyves afgeschermd?

Figuur 7.1. Afscherming Hyvesprofiel naar leeftijd (Bron: MKO/Qrius '09 en Hyves HQ '09)

“Als je je Hyves instelt op alleen zichtbaar voor vrienden kun je zelf ook niet meer op andere Hyves kijken dan die van je vrienden....rare instelling maar dat vond Hyves wel zo eerlijk”, schrijft een meisje op het Viva forum⁶. Een ander meisje reageert daarop met: “Anders ik niet. Haha ik log altijd onder een andere account in om andermans pagina's te zien”. Het eerste meisje schrijft terug: “sneaky you! 😏 (bedankt voor de tip!)”. Het niet kunnen zien van andermans profiel wanneer het eigen profiel op afgeschermd staat, is onderwerp van discussie omdat het gebruikers zou overhalen om dan toch maar hun profiel op zichtbaar voor iedereen te zetten. Voor 8% van de ondervraagde kinderen is dit een reden om het profiel niet af te schermen (figuur 7.2). De overgrote meerderheid van de ondervraagde kinderen zegt hun profiel niet af te schermen omdat ze het geen probleem vinden dat iedereen hun profiel kan zien. De rest zegt überhaupt niet te weten dat ze gegevens kunnen afschermen of weet niet hoe dat moet of heeft een andere reden. Een van die genoemde redenen is: “ik wil gewoon vrienden er bij”, wat overeenkomt met de eerder genoemde bevinding dat kinderen die nieuwe vrienden belangrijk vinden hun profiel minder vaak afschermen. Andere genoemde redenen zijn: “omdat er niks belangrijks op te vinden is”, “helemaal niet aan gedacht” en “ik moet het nog doen”. De genoemde reden van een 9-jarige jongen is: “papa en mama kijken altijd mee”, al voorkomt dat uiteindelijk niet dat anderen zijn profiel kunnen zien.

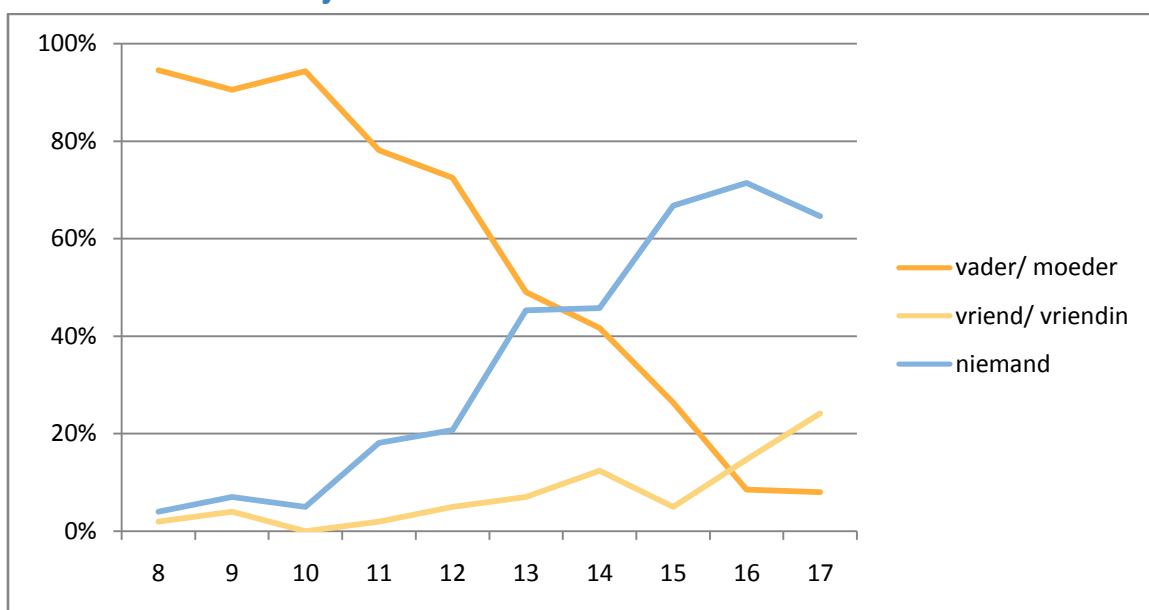
Waarom heb jij niets afgeschermd op Hyves?

Figuur 7.2. Redenen om het Hyvesprofiel niet af te schermen van 8-17-jarige Hyvers (Bron: MKO/Qrius '09)

Zo goed als alle ondervraagde kinderen zeggen dat hun ouders weten dat zij op Hyves zitten. En van de jongste kinderen, zegt ook bijna iedereen dat vader en/of moeder hun Hyves wachtwoord weten (figuur 7.3). Dit aantal neemt sterk af met de leeftijd. Van de 16- en 17-jarigen weten maar heel weinig ouders het wachtwoord. Het aantal kinderen dat het wachtwoord aan een vriend of vriendin vertelt is daarentegen juist groter naarmate het kind ouder is, maar dit komt over het geheel toch weinig voor. Vanaf ongeveer 14 jaar zegt de meerderheid dat niemand hun wachtwoord weet.

Kent iemand anders jouw wachtwoord?

Figuur 7.3. Het Hyveswachtwoord kennen van 8-17 jarige Hyvers (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Madouc 15 jaar

“Ik zit heel vaak op Hyves, even kijken hoe het met mijn vriend(inn)en gaat. Als ik dan zie dat iemand online is, gebruik ik MSN om wat te kletsen. Na de grote verandering van Hyves een paar maanden geleden is de chatfunctie beter geworden, hoorde ik. Maar ik ben nu eenmaal gewend om via MSN te chatten, dus dat blijf ik gewoon zo doen.

Ik vind Hyves erg fijn en handig om contact te houden met vrienden van overal: mijn ouders zijn gescheiden en dus ken ik veel mensen uit twee woonplaatsen en van verschillende vakanties. Via Hyves houden we elkaar op de hoogte.

Mijn Hyvespagina is net als ik, die heeft ook twee kanten. Een heel vrolijke kant met grappige filmpjes, veel roze en gezellige pretfoto's van mijn vriendinnen en mezelf. Maar ik heb er ook een verdrietige blog op staan over een familieruzie waar ik niets van begrijp. Ik heb er eigenlijk ook niets mee te maken, maar ik heb er wel veel last van. Het hielp wel om daarover te bloggen, ik kon het rotgevoel zo een beetje van me af schrijven. En ik kreeg er hele lieve reacties op van mijn Hyvesvriendinnen, wat met een dagboek niet zomaar gebeurt.

Mijn moeder blogt ook veel op Hyves, vooral over haar ziekte: ze heeft kanker. Het gaat nu gelukkig heel goed, de tumoren in haar lijf zijn enorm gekrompen, het lijkt erop dat ze aan het verdwijnen zijn.

Via de Hyvespagina van mijn moeder hebben we een vrouw van 25 leren kennen, die ook kanker heeft. Ze is een vriendin van mij geworden: we staan samen op mijn profielfoto. Zij, mijn moeder en ik hebben elkaar ook een paar keer in het echt opgezocht en we sturen elkaar kaarten en kadootjes. Eerst ging het heel goed met haar, maar nu is de kanker teruggekomen. Ze is nu helemaal kaal door de chemo en weet dat ze binnenkort dood gaat. Dat vind ik zó erg! Om haar te steunen, heb ik mijn BuddyPoke-poppetje ook kaal gemaakt. Ik heb een paar lieve BuddyPokes gemaakt: dat ik haar een roos geef en dat ik haar platknuffel. In het begin kreeg ik van Hyvesvrienden een paar rare reacties op mijn kale kop. Maar ja, niet iedereen wist waarom ik dat gedaan had. Ik heb toen in mijn profiel wat uitleg gezet, zodat ze het wel begrepen.”

8. Voorlichting en regels

Ruim een derde van de 8-17-jarigen zegt wekelijks of vaker met hun ouders over Hyves te praten. Ook hier speelt leeftijd weer een grote rol; van de 8-jarigen heeft de helft het wekelijks over Hyves maar van de 16- en 17-jarigen nog maar ongeveer 1 op de 10. Bijna 1 op de 5 kinderen praat thuis (bijna) nooit over Hyves. Dit is jammer want ook al is het virtueel, het is toch een deel van hun leven. Verder maakt het uit hoe intensief ze Hyves gebruiken: hoe vaker kinderen inloggen, hoe vaker ze er ook over praten met hun ouders. Tot slot valt op dat meisjes en VMBO leerlingen thuis vaker over Hyves praten dan jongens en HAVO en vwo leerlingen. Ook op school in de les is Hyves een onderwerp van gesprek. Een derde zegt dat er op school wekelijks in de les over Hyves gesproken wordt. Volgens 1 op de 6 kinderen wordt er op school nooit over Hyves gepraat in de les. Kinderen die vaker op school over Hyves praten, praten ook thuis vaker over Hyves.

Tweederde van de jongeren zegt door hun vader en/of moeder ingelicht te zijn over hoe ze veilig met Hyves moeten omgaan. Een derde van de kinderen geeft daarnaast aan voorgelicht te zijn door een vriend of vriendin over Hyves en het veilig gebruik ervan. Kinderen lichten dus ook elkaar in. Slechts 1 op de 10 kinderen zou thuis vaker over Hyves willen praten. Wel zien kinderen daar een rol voor school: 4 op de 10 kinderen zou op school graag meer willen horen over veilig Hyvesgebruik. Hoe succesvol een voorlichting vanuit de overheid over veilig Hyves gebruik kan zijn liet de Stanislav campagne zien (afbeelding 8.1). Deze 'viral' maakte gebruik van persoonlijke gegevens en foto's uit iemands profiel en stelde daar het hele filmpje op af waardoor het net leek alsof een gevaarlijke bende je op het spoor was gekomen, alles over je wist en naar je op weg was. Het filmpje werd ruim zeven miljoen keer doorgestuurd aan vrienden en bekenden en drie miljoen keer bekeken. Probleem was alleen dat er ook gegevens gebruikt werden van profielen waarbij de inhoud niet voor derden beschikbaar zou mogen zijn. Dit foutje in de campagne, dat breed werd uitgemeten in de pers, droeg op ironische wijze nog eens extra bij aan de bewustwording over veiligheid van gegevens online.

STANISLAV STRIKES AGAIN & AGAIN

Helaas is niet iedereen op internet je vriend. Mensen kunnen misbruik maken van je gegevens, zoals deze onfrisse types hiernaast. Kijk zelf maar.

Deze? Lijkt jouw schoonmoeder wel.

KOM IN ACTIE!
Laat je vrienden ook ervaren wat er kan gebeuren als ze niet zorgvuldig met hun gegevens omgaan en stuur de mannen van Stanislav op ze af!

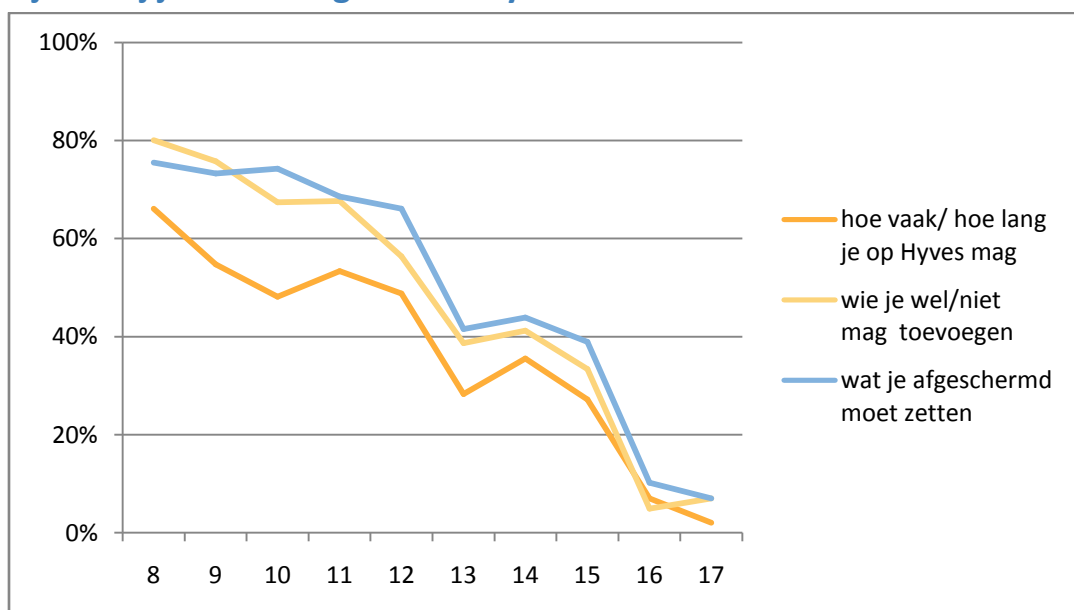
STUUR DE CYBERMAFFIA OP JE VRIENDEN AF! KLIK HIER

Afbeelding 8.1. de Stanislav Viral campagne van het ministerie van Justitie op Hyves (Bron: Wout Mager | flickr.com/photos/eworm)

Ouders die vaker met hun kinderen praten over Hyves, stellen ook vaker regels. Ook hier gaat op dat hoe ouder het kind is, hoe minder vaak er regels gelden (figuur 8.1). Vooral rond de leeftijd dat kinderen van de basisschool naar de middelbare school gaan is dat verschil zichtbaar. Van de kinderen van 12 jaar of jonger zegt de meerderheid dat er regels gelden. Deze gaan vooral over wat ze afgeschermd moeten zetten en wie ze wel of niet mogen toevoegen. Samenhang tussen gedrag en de regel hierover is op dit vlak goed zichtbaar: van de kinderen waarbij er thuis afspraken zijn over wat ze afgeschermd moeten zetten, zegt 70% hun profiel afgeschermd te hebben. Daar tegenover heeft maar 30% van de kinderen, die zeggen dat daar thuis geen afspraken over zijn, hun profiel afgeschermd. Kinderen bij wie er thuis een afspraak is over wie ze wel en niet mogen toevoegen, hebben minder vaak mensen die ze nog nooit in het echt gezien hebben in hun netwerk dan kinderen bij wie daar thuis wel een afspraak over is. Deze samenhang heeft echter hoofdzakelijk te maken met leeftijd; voor jonge kinderen geldt de regel vaker, maar jonge kinderen hebben sowieso minder vaak onbekenden in hun netwerk dan oudere kinderen. De regel op zich blijkt na rekening houden met leeftijd geen direct verband meer te hebben met het aantal onbekenden in het netwerk. Bij alleen de (bijvoorbeeld) 10-jarigen is er nauwelijks verschil in het aantal onbekende vrienden tussen degenen bij wie de regel wel en niet geldt. Hetzelfde gaat op voor de regel over hoe vaak en hoe lang kinderen op Hyves mogen. Kinderen bij wie er regels zijn over hoe vaak en hoe lang ze mogen Hyves, loggen wat minder vaak in dan kinderen waarbij daar geen regels over zijn. Dat komt omdat jonge kinderen sowieso minder vaak inloggen. De regel op zich blijkt weinig uit te maken. Het verband tussen of er een regel over afscherming is en het daadwerkelijk afgeschermd zijn van het profiel blijft wel bestaan, ook nadat rekening wordt gehouden met leeftijd.

Naast het onderscheid tussen basis- en middelbare scholieren is er ook tussen kinderen van 15 jaar en 16 jaar een groot verschil. Van de 15-jarigen zegt ongeveer een derde dat er regels gelden, van de 16-jarigen maar ruwweg 1 op de 10. Buiten leeftijd is er ook een verband met schoolniveau van de tieners: hoe hoger dit is, hoe minder vaak er thuis regels gelden.

Zijn er bij jou thuis regels over Hyves?

Figuur 8.1. Thuis geldende regels over Hyves van 8-17-jarigen (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Ouders en kinderen verschillen nogal eens van mening of er bepaalde regels gelden thuis. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat ouders vaker zeggen dat er regels gelden dan kinderen. In een onderzoek van Ofcom (2008) naar sociale netwerksites zei twee derde van de ondervraagde ouders dat ze regels over het gebruik ervan ingesteld hadden. Maar van de kinderen bevestigde een veel kleiner gedeelte dat deze regels golden. Ook in ander onderzoek waarin ouders en kinderen gevraagd werd of er thuis afspraken zijn over hoe lang ze mogen internetten, welke sites ze wel en niet mogen bezoeken, gaven ouders vaker aan dan de kinderen dat hier afspraken over zijn (Duimel en de Haan 2007). Volgens danah boyd (2007b) is het sowieso beter om met elkaar te praten over internet en sociale netwerksites dan er regels voor in het leven roepen. Ze stelt voor kinderen zelf te laten nadenken door ze vragen te stellen als: 'wie denk je dat naar je profiel kijken?' en 'wat vind jij zelf de *do's* en *don'ts* voor het hebben van een profiel?'.

In een nogal alarmerend blogbericht op de website kidsfeeling⁷ over de gevaren van MSN en Hyves staat onder andere dat ouders de gespreksgeschiedenis van hun kinderen kunnen controleren. De reactie van Michael laat zien dat hij meer gelooft in converseren dan in controleren en kaatst de bal aan het eind terug naar ouders zelf: *"Hey mensen, jullie hebben het hier bij het verkeerde eind. Ouders mogen niet zonder toestemming in onze gespreksgeschiedenis en of krabbels zitten wroeten. Pubers msnen nou eenmaal en pubers hebben het over seks of andere (in hun ogen vernederende) persoonlijke zaken. Als je denkt dat er iets is met je kind dan zou je gewoon rustig met zn kunnen praten maar dat hele Spy-gedoe eromheen hoeft niet. Als je je kinderen goed opvoed kunnen ze alles bij je kwijt... Peace n Love 😊"*.

9. Vervelende ervaringen

Naast alle leuke ervaringen op Hyves (krabbelen met vrienden, vrienden van vroeger terugvinden, complimentjes krijgen op foto's en noem maar op), kunnen kinderen ook minder leuke dingen meemaken op Hyves. Vaak zijn dat aangelegenheden die ook in het echte leven plaatsvinden. Ruzies die bij wijze van spreken op het schoolplein begonnen, worden na schooltijd op Hyves voortgezet of andersom. Bovendien durven mensen via internet vaak directer te zijn tegen elkaar dan in het echt. Een van de redenen daarvoor is dat ze iemand niet zien of horen; diegene is niet lichamelijk aanwezig en kan dus ook geen directe reactie geven. Op Hyves durven sommige kinderen daarom opeens wel iets te zeggen of een ruzie die op Hyves voortgezet wordt krijgt een nog hardere toon. *“Ook krijg je sneller ruzie met Hyves, msn enz. Daar durven mensen sneller iets te zeggen en ik heb het jammer genoeg meegemaakt. En dan op school poeslief en aardig tegen me doen. Het is echt verrot dat msn en Hyves, maar het kan ook leuk zijn om met je vrienden te kletsen”*, schrijft een meisje in een forumtopic met de veelzeggende titel ‘Hyves maakt meer kapot dan je lief is’.⁸ De persoon die het topic gestart was, doelde met de titel ook op het steeds bij anderen (blijven) kijken. Meerdere forumleden herkennen dat, waaronder een 15-jarig meisje: *“Ik word soms ook gek van Hyves... hier ook 1 die toen het net klaar was met vriend zo'n beetje elke dag op zn Hyves keek 😊 Uiteindelijk maar verwijderd want ik maakte mezelf gek.. 😊”*. De titel van het topic is als woordgrapje ook al eens in NRC Next verschenen (afbeelding 9.1).

Afbeelding 9.1. Beeldcolumn dagansicht in NRC Next, april 2008 (Bron: Jeroen Mirck | jeroenmirck.nl)

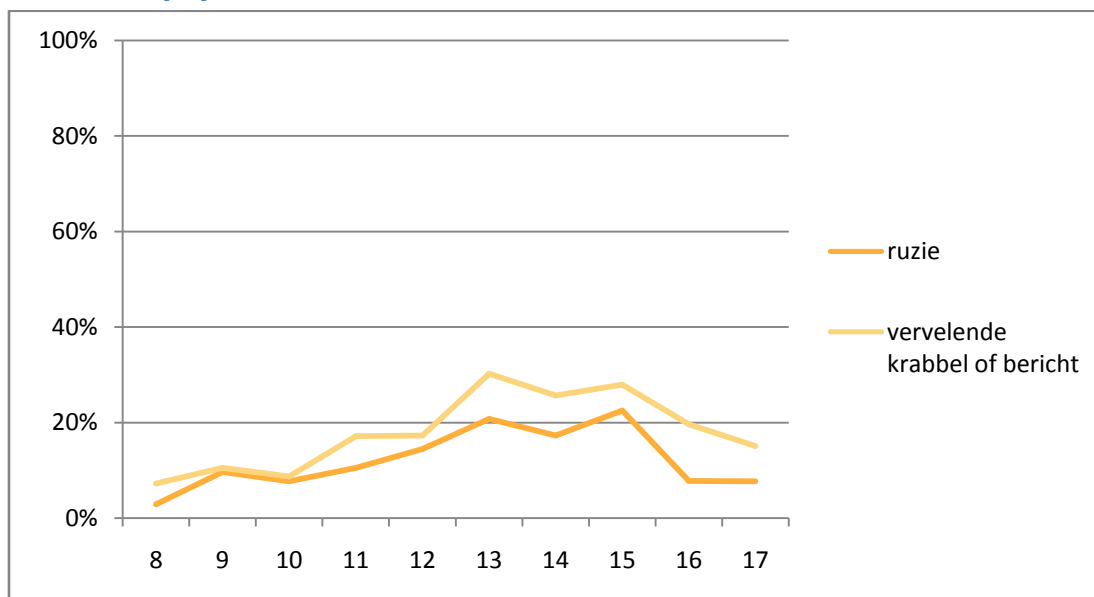
Een ander gevolg van communicatie via Hyves is dat er sneller misverstanden kunnen ontstaan. Ook dat komt doordat mensen communiceren via beeldschermen: als ze elkaar in het echt spreken, zien en horen ze elkaar. Via de telefoon zien mensen elkaar niet, maar horen ze elkaar tenminste nog. Als mensen via Hyves elkaar krabbelen of mailen, zien én horen ze elkaar niet. Hierdoor mist de ontvanger de gezichtsuitdrukking en stemintonatie van de zender. Hoe minder van dergelijke ‘signalen’, hoe minder ‘rijk’ een communicatiemedium is en hoe groter de kans dat een boodschap verkeerd geïnterpreteerd wordt (Daft & Lengel 1984). Op Hyves zijn er natuurlijk wel een heleboel smilies beschikbaar, zoals knipoogjes of lachende smilies, waardoor de ander snapt dat er een grapje gemaakt wordt. Een andere vervelende ervaring die soms voorkomt is dat iemand toegang weet te krijgen tot andermans profiel en dan ongewenste krabbels en berichtjes rond gaat sturen. Een

vergelijkbare ervaring is dat voor iemand die niet op Hyves zit een nepprofiel aangemaakt wordt, en de maker dan net doet alsof hij die persoon is en vervolgens ook vervelende krabbels en berichtjes gaat rondsturen.

Gelukkig hebben de meeste kinderen voornamelijk positieve ervaringen op Hyves. Ongeveer 1 op de 8 kinderen zegt wel eens ruzie te hebben gehad via Hyves, en ongeveer 1 op de 5 zegt wel eens een vervelende krabbel of bericht te hebben gehad waardoor ze zich rot voelden (figuur 9.1). Beide komen het meeste voor tussen 13- en 15-jarige leeftijd. Een voorbeeld van een gevonden krabbel bij een meisje van 16 geeft aan hoe ver dat kan gaan: *“Slet. Wat lul je nou weer over Kim & mij dan? Waar bemoei je je mee achterlijk vriendloos kind. Kim is een vet goede vriendin van mij, dus hou gewoon je bek. En ook al ben je de vriendin van Bram, dat weerhoud mij niet om je te slaan. Dus als je nou gewoon een keer naar hier komt, kunnen we het wel even uitvechten? Je moet echt je mond houden. Je bent kk lelijk en kk achterlijk. En je kunt dan wel gaan huilen in de wc, omdat ik niks met je af wilt spreken, maar daar heb je het zelf naar gemaakt. Fucking retard”*. Opvallend is dat dit meisje deze krabbel gewoon laat staan, buiten het feit dat de krabbel sowieso voor iedereen zichtbaar is.

Kinderen die zeggen wel eens gepest te worden en kinderen die meer onbekenden in hun Hyves hebben, krijgen vaker vervelende krabbels en hebben vaker ruzie via Hyves. De vervelende krabbels hoeven overigens niet per se van deze onbekende vrienden te komen. Het kan ook zo zijn dat deze kinderen zich sowieso vaker met onbekenden inlaten op Hyves, ook buiten hun eigen netwerk (bijvoorbeeld in Hyvesgroepen). Kinderen die bij populaire leeftijdsgenoten kijken op Hyves en degenen die hier soms onzeker van worden, hebben ook vaker te maken met ruzie en ongewenste krabbels, maar dat wordt bijna geheel verklaard doordat zij vaker directer durven te zijn via Hyves.

Heb je wel eens ruzie en/of een vervelende krabbel of bericht gehad waardoor je je rot voelde?

Figuur 9.1. Krijgen van ruzie en vervelende krabbels of berichten door 8-17-jarigen (naar leeftijd) (Bron: MKO/Qrius '09)

Een verschil tussen Hyves en 'het echte leven' is dat vriendschappen op Hyves zichtbaar vastgelegd zijn. Het is letterlijk te zien wie en hoeveel mensen er in iemands vriendennetwerk zitten. In het echte leven verwateren vriendschappen. Bij het van school afgaan of verhuizen zien kinderen bepaalde vrienden waar ze eerst mee omgingen steeds minder vaak. Dit levert geen problemen op want zo gaat dat nu eenmaal in het leven. Als ze elkaar daarna nog eens tegenkomen, zwaaien ze of maken ze nog eens een kletspraatje. Maar op Hyves verdwijnt niet iemand geleidelijk uit het netwerk: iemand is een vriend, of niet. En het moment van vriend zijn tot geen vriend meer zijn is het punt van 'ontvrienden' zoals dat genoemd wordt. Ontvrienden doen Hyvers bijvoorbeeld bij het 'opschonen' van hun netwerk; iedereen verwijderen waar ze eigenlijk nooit meer contact mee hebben. Sommigen laten deze contacten gewoon staan. Anderen doen dat niet, want die 'vrienden' zien wel nog alle persoonlijke krabbels en foto's en niet iedereen zit daar op te wachten. Na verwijdering is het vriendenaantal zichtbaar één minder. Bij het later tegenkomen van die persoon, realiseert diegene zich misschien opeens dat hij of zij verwijderd is. Of als je zelf iemand tegenkomt waarvan je dacht dat die in je netwerk zat, maar je je realiseert dat je diegene al een tijd niet gezien hebt in de updates. Dan kan zo'n kletspraatje opeens een rare bijsmaak krijgen, want iemand van jullie heeft klaarblijkelijk de digitale vriendschap verbroken.

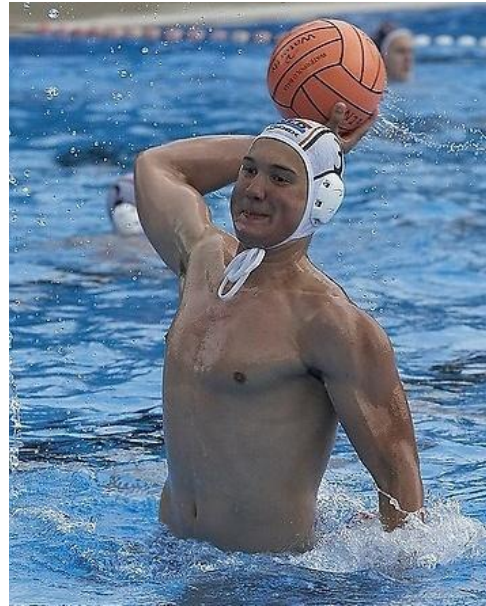
Ruim de helft van de kinderen zegt wel eens iemand uit hun Hyves verwijderd te hebben. En ruim tweederde is zelf wel eens verwijderd door iemand. Ruzie kan een reden zijn om iemand te verwijderen, al zeggen de meeste kinderen bij een ruzie de persoon in kwestie niet uit hun Hyves vriendennetwerk te verwijderen. Van beide groepen zeggen twee op de vijf kinderen dat ze 'ontvrienden' of 'ontvriend' worden vervelend vinden. Hoe jonger, hoe vervelender ze dat vinden. Ook vinden kinderen die gepest worden, kinderen die vaker bij populaire kinderen kijken en kinderen die soms onzeker worden van andermans profielen (zie hoofdstuk 6) het vervelender om een Hyvesvriend te verliezen. Kwetsbare kinderen in het echte leven kunnen dus ook op Hyves extra kwetsbaar zijn.

Afbeelding 9.2. 'Ontvrienden'

Olmo

18 jaar

“Van mijn Hyves-pagina spat het water af, je ziet meteen dat waterpolo mijn grootste hobby is. Ik ben daar als 10-jarig héél druk jongetje mee begonnen. Ik heb ADHD, maar ik heb geen Ritalin nodig. In de waterpolotrainingen kan ik veel van mijn energie kwijt, daar word ik rustiger van. Als ik een dag geen training heb, loop ik echt door het huis te stuiteren en iedereen gek te maken; dan kan ik absoluut niet stilzitten.

Ik speel op het hoogste niveau in de Nederlandse competitie en met Jong Oranje doe ik mee aan internationale wedstrijden. Mijn uiteindelijke doel is meedoen met de Olympische Spelen in 2012 of in 2016. En ondertussen ga ik door met mijn studie fysiotherapie. Gelukkig is mijn school goed ingesteld op topsporters: vorig jaar waren alle lessen 's ochtends, zodat iedereen daarna kon trainen. Dit jaar ga ik elke ochtend én elke avond trainen, dus nu moet mijn lesrooster verder aangepast worden.

Ik heb eigenlijk niets afgeschermd op mijn Hyvespagina. Iedereen kan zien wie ik ben aan mijn profiel als waterpoloër en natuurlijk aan alle foto's die ik erop heb staan. Hyves houdt bij hoe vaak foto's bekeken worden. Deze foto waar ik omhoog kom om te scoren is al bijna 1800 keer bekeken. Ik krijg er vaak positieve reacties op: ‘Zó zeg, wat kom jij hoog uit het water!’ Dat is wel leuk om te lezen.

Ik heb 405 Hyvesvrienden, daarvan ken ik er ongeveer 100 echt goed. Ik vind Hyves vooral handig om mensen op te zoeken, bijvoorbeeld als ik op een trainingskamp iemand leuks ontmoet heb. Als je een naam intikt, met woonplaats en leeftijd, dan kom je meestal wel bij de goede persoon uit. Als ik de pagina bekijk en die leuk vind, voeg ik iemand toe als vriend. Dan kan die persoon ervoor kiezen om dat te accepteren of niet. Zo kunnen we dan contact houden.

Ik zit echt niet elke dag op Hyves, eigenlijk vooral als ik in de mail een melding krijg dat iemand me wat gekrabbeld heeft. Mijn pagina pas ik niet zo heel vaak aan, behalve als ik nieuwe foto's heb. Ik zet er niet mijn wedstrijdschema's op en mijn blog heb ik eigenlijk alleen even bijgehouden toen ik bij een andere club moest gaan trainen na mijn selectie voor Jong Oranje. Dat is nu ruim een jaar geleden.”

10. Samenvatting

- Tot 12 jaar neemt het aantal kinderen dat op Hyves zit sterk toe. Daarboven neemt het nog licht toe met de leeftijd en heeft meer dan driekwart van de tieners een Hyvesprofiel. Het grootste verschil zit nog tussen de 8 en 12 jaar, maar van de 8-jarigen zit ook al minimaal een derde op Hyves.
- Klasgenoten en vrienden zijn de populairste contacten in het vriendennetwerk. Driekwart heeft zijn vader en/ of moeder in het netwerk (de 8-jarigen bijna allemaal, van de 17-jarigen ongeveer de helft). Een op de vijf kinderen heeft een opa en/ of oma in hun netwerk (ook hier: hoe jonger, hoe vaker). Een derde heeft een leraar/ lerares in het netwerk, vooral basisschoolleerlingen (bijna de helft).
- Contact houden met hun beste vrienden, krabbelen en smilies vinden kinderen het belangrijkste op Hyves. Een blog en merken in hun profiel vinden kinderen het minst belangrijk. Meisjes vinden relatief gezien de communicatiefuncties belangrijker, jongens gadgets als spelletjes en video's. Status (o.a. merken in je profiel, laten zien van welke Hyvesgroepen je lid bent) vinden vooral 13 -15 jarigen en vmbo'ers het belangrijkste, net als nieuwe vrienden maken. Kinderen die het maken van nieuwe vrienden belangrijk vinden hebben ook daadwerkelijk vaker mensen in hun Hyves die ze niet kennen (60% versus 40%).
- Tot 10 jaar heeft de meerderheid haar profiel afgeschermd. Vooral rond de overstap naar het voortgezet onderwijs is een groot verschil te zien en heeft nog maar een minderheid het profiel afgeschermd. Driekwart geeft als reden om niet af te schermen dat zij het geen probleem vinden dat iedereen hun profiel kan zien. 8% zegt dat ze anders de profielen van anderen niet kunnen zien. Kinderen die nieuwe vrienden belangrijk vinden, schermen hun profiel minder vaak af.
- Bijna alle ouders van kinderen tot 10 jaar weten het wachtwoord van hun kind op Hyves. Dit neemt geleidelijk maar sterk af met de leeftijd tot minder dan 10% op 17-jarige leeftijd. Van de 8-jarigen heeft de helft het wekelijks met hun ouders over Hyves, van de 16 en 17-jarigen nog maar een op de tien. Een derde geeft aan ook door vrienden/ vriendinnen ingelicht te zijn over veilig internetgebruik.
- Ouders die vaker met hun kinderen praten over Hyves stellen ook vaak regels (wat afgeschermd moet worden, en wie ze wel en niet mogen toevoegen). Bij driekwart van de 8-jarigen zijn er regels hierover, ook dit neemt geleidelijk af met de leeftijd tot minder dan 1 op de tien van de 17-jarigen. Van de kinderen voor wie een regel over afschermen geldt, heeft 70% het profiel afgeschermd, indien die regel niet geldt is dat 30%.

- 1 op de 8 kinderen heeft wel eens ruzie op Hyves en 1 op de 5 krijgt wel eens een vervelende krabbel of bericht (vooral 13-15-jarigen). Meer onbekenden in netwerk hangt samen met meer ruzie en ongewenste krabbels. 2 op de 5 kinderen vinden 'ontvriend' worden vervelend.
- Er lijkt zich een beeld af te tekenen van een groep kinderen die zich populairder willen voordoen op Hyves dan zij misschien zijn. Kinderen die vaak op de Hyvesprofielen van populaire kinderen kijken en soms onzeker worden van de profielen van anderen, vinden namelijk status en nieuwe vrienden (verzamelen en maken) op Hyves relatief vaker belangrijk. Ze zeggen ook vaker directer te durven zijn via Hyves dan in het echt en hechten veel waarde aan respect krijgen. Deze kinderen lijken echter kwetsbaarder en vertonen vaker risicovol gedrag omdat zij meer onbekenden toevoegen of toelaten, hetgeen samengaat met ruzie en ongewenste berichten en krabbels krijgen. Ook vinden deze kinderen het veel erger om 'ontvriend' te worden.

Literatuur

boyd, d. & J. Heer (2006). 'Profiles as Conversation: Networked Identity Performance on Friendster.' In: *Proceedings of the Hawai'i International Conference on System Sciences (HICSS-39)*, Persistent Conversation Track. Kauai, HI: IEEE Computer Society. Januari 4-7, 2006.

boyd, d. (2007a). 'Why Youth ♥ Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life.' *MacArthur Foundation Series on Digital Learning – Youth, Identity and Digital Media Volume*. (ed. David Buckingham). Cambridge, MA: MIT Press.

boyd, d. (2007b). Social Network Sites: Public, Private or What? *Knowledge Tree*, 13.

boyd, d. & N. B. Ellison (2007). Social Network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), article 11.
<http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>

Cleemput, van K. (2008). 'Self presentation by Flemish adolescents on profile sites', *Tijdschrift Voor Communicatiewetenschap*, vol 36, p 253-69.

Daft, R.L. en R.H. Lengel (1984). 'Information richness: a new approach to managerial behavior and organizational design'. In: L.L. Cummings en B.M. Staw (red.), *Research in Organizational Behavior* 6 (p. 191-233). Homewood, IL: JAI Press.

Duimel, M en J. de Haan (2007). *Nieuwe links in het gezin. De digitale leefwereld van tieners en de rol van hun ouders*. Den Haag: SCP

Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton.

Finkenauer, C., R. C. M. E. Engels, W. Meeus & A. Oosterwegel (2002). 'Self and Identity in Early Adolescence: The Pains and Gains of Knowing Who and What You Are'. In T.M. Brinthaup en R.P. Lipka (red.), *Understanding Early Adolescent Self and Identity: Applications and Interventions* (p. 25-56). New York: State University of New York Press.

Jansz, J. (2006). 'De uitdaging van videogames'. In: J. de Haan en C. van 't Hof (red.), *Jaarboek ICT en samenleving 2006. De digitale generatie*. p. 63-79. Amsterdam: Boom.

Lenhart, A. & M. Madden (2007). *Teens, Privacy & Online Social Networks*. Washington: Pew Internet & American Life Project.

Kol, E. (2008). *Hyves*. Utrecht: Kosmos Uitgevers.

Manago, A. M., M. B. Graham, P.M. Greenfield & G. Salimkhan (2008). 'Self –presentation and gender on MySpace'. *Journal of Applied Developmental Psychology*. Vol 29, p 446-458.

Meeus, W. (2007). Adolescentie aan het begin van de 21ste eeuw. Lezing op Studium Generale Universiteit Maastricht, 18 okt. 2007. Zie: www.sg.unimaas.nl/_OLD/oudelezingen/Meeus_2007.ppt

Mijn Kind Online (2008). *Gratis! (maar niet heus). Dossier over digitale reclame voor kinderen.*
<http://www.mijnkindonline.nl/uploads/dossier-digitale-reclame-januari-2008.pdf>

Ofcom (2008). Social Networking.

Ofcom (2009). The communication market 2009.

Peter, J., P. M. Valkenburg & A. P. Schouten (2005). Developing a Model of Adolescent Friendship Formation on the Internet. *CyberPsychology & Behavior Vol. 8 (5)* p. 423-430.

Valkenburg, P. M., A. P. Schouten & J. Peter (2005). 'Adolescents' identity experiments on the Internet'. *New Media and Society*, 7, p.383-402.

Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2010 te verschijnen). 'Tieners en Online Communicatie: Aantrekkingskracht en gevolgen.' In: J. de Haan & R. Pijpers (red.) *Nieuwe media en kinderen. (werktitel)*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Noten

¹ Zie: http://www.marketingfacts.nl/berichten/jongerensite_cu2_trekt_meer_dan_miljoen_surfers_per_dag/

² Uitzending RTL Boulevard 24 november 2008

³ Zie http://www.hyped.nl/details/20090722_raymond_spanjar_over_de_echte_statistieken_van_Hyves

⁴ Deze cijfers komen uit het databestand ASOUK 2008 (Armoede en sociale uitsluiting bij kinderen) van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). In deze enquête is gevraagd of de kinderen een Hyvesprofiel bezitten.

⁵ Jeugdjournaal (2009). Zie: <http://www.nos.nl/jeugdjournaal/artikelen/2009/5/21/Hyvesisverslavend.html>

⁶ Zie: http://forum.viva.nl/forum/list_message/2682556

⁷ Zie: <http://www.kidsfeeling.nl/index.php/Deze-Tijd/gevaren-van-Hyves-a-msn.html>

⁸ Zie: <http://www.bokt.nl/forums/viewtopic.php?f=2&t=1089556&>